

Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamas projektas
 Nr. 09.2.1-ESFA-V-726-03-0001
 „Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“

ETNINĖS KULTŪROS BENDROSIOS PROGRAMOS PROJEKTAS

Bendrosios programos projektą rengė Elona Bagdanavičienė, Rūta Čėsniienė, doc. dr. Gaila Kirdienė, Loreta Lichtarovičienė, Nida Poderienė, doc. dr. Dalia Urbanavičienė.

Turinys

1. Dalyko paskirtis	2
2. Tikslas ir uždaviniai	2
2.1. Ugdymo tikslas	2
2.2. Pradinio ugdymo uždaviniai	2
2.3. Pagrindinio ugdymo uždaviniai	2
2.4. Vidurinio ugdymo uždaviniai	3
3. Kompetencijų ugdymas dalyku.....	3
3.1. Pažinimo kompetencija	3
3.2. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija.....	3
3.3. Kūrybiškumo kompetencija	3
3.4. Pilietiškumo kompetencija	3
3.5. Kultūrinė kompetencija.....	4
3.6. Komunikavimo kompetencija	4
3.7. Skaitmeninė kompetencija	4
4. Pasiekimų sritys	4
A. Etninės kultūros pažinimas	4
B. Etninės kultūros raiška	4
C. Etninės kultūros vertybių refleksija (vertinimas).....	4
5. Pasiekimų raida	6
6. Mokymo(si) turinys.....	10
6.1. Mokymo(si) turinys. 1–2 klasės.....	10
6.2. Mokymo(si) turinys. 3–4 klasės.....	11
6.3. Mokymosi turinys. 5–6 klasė	13
6.4. Mokymosi turinys. 7–8 klasė	14
6.5. Mokymosi turinys. 9–10 klasė	16
6.6. Mokymosi turinys. 11–12 klasė.....	17
7. Pasiekimų vertinimas	19
8. Pasiekimų lygių požymiai.....	20
8.1. Pasiekimų lygių požymiai. 1–2 klasės	20
8.2. Pasiekimų lygių požymiai. 3–4 klasės	22
8.3. Pasiekimų lygių požymiai. 5–6 klasės	23
8.4. Pasiekimų lygių požymiai. 7–8 klasės	25
8.5. Pasiekimų lygių požymiai. 9–10 klasės	27
8.6. Pasiekimų lygių požymiai. 11–12 klasės	30

1. Dalyko paskirtis

1.1. Etninei kultūrai tenka reikšmingas vaidmuo sudarant sąlygas ugdytis asmenybei, pasižyminčiai kultūriniu sąmoningumu, patriotiškumu, tautine savimone ir saviverte, bendruomeniškumu, kūrybiškumu, doros, sveikos gyvensenos ir kitomis laiko patikrintomis vertybinėmis nuostatomis. Troškimas pažinti savo protėvių kultūrą yra prigimtinis, kyla iš savęs identifikavimo ir savivokos poreikio. Etnokultūrinio ugdymo programa siekiama, kad mokiniai formuotųsi asmeninį ryšį su Lietuvos etnine kultūra, savo tautos kultūros tradicija, susidarytų vientisą etnokultūros vaizdą, pažintų, perimtų, tęstų ir saugotų tradicines vertybes, atrasdami vertybinį santykį su gimtąja kultūra geriau pažintų save, išsiugdytų dvasinius, intelektualinius gebėjimus ir taptų brandžiu žmogumi, turinčiu tvirtas šaknis.

1.2. Dalyko paskirtis – sudaryti sąlygas mokiniams įgyti etninės kultūros pagrindus ir formuoti kultūrinį sąmoningumą, pažįstant jos įvairovę, simbolių, papročių ir kitų reiškinių, objektų kilmę, prasmę, svarbiausias ypatybes, išsiugdant etnokultūrinės raiškos gebėjimus, savo tautos kultūros savitumo suvokimą ir vertybinį santykį su kitų tautų kultūromis. Siekiama, kad gyvendami Lietuvoje mokiniai visų pirma pažintų lietuvių etninę kultūrą, priklausantys tautinėms bendrijoms – ir savo kultūrą, taip pat plėstų ir kitų pasaulio tautų tradicijų pažinimą.

1.3. Etninė kultūra apima įvairias žmogaus gyvenimo ir kultūros paveldo sritis – pasaulėjautą, mitologiją, paprotinį elgesį, šeimos, giminės, bendruomenės ir tautos šventes, papročius, tradicinius amatus ir ūkinę veiklą, etnografinių regionų savitumą, kultūrinį kraštovaizdį ir tradicinę architektūrą, tautinį kostiumą, kulinarinį paveldą, tarmes, sakytinį, muzikinį, choreografinį ir žaidybinių folklorą, tautodailę, tradicinius amatus, liaudies mediciną, etnokosmologiją ir kitas sritis.

1.4. Dėl sinkretinio etninės kultūros pobūdžio etnokultūrinis ugdymas apima visų mokomųjų dalykų ugdymo sritis. Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo pakopose etninės kultūros galima mokyti(s) kaip dalyko ir (ar) jo temas integruoti į kitus mokomuosius dalykus. Įgyvendinant etninės kultūros pažinimo, raiškos ir vertybių refleksijos veiklas ir ugdymo turinį, svarbu juos derinti su įvairių dalykų ugdymo programomis.

2. Tikslas ir uždaviniai

2.1. Ugdymo tikslas

Sudaryti sąlygas kiekvienam mokiniui pažinti etninės kultūros savitumą ir gyvybingumą, ugdytis tautinį tapatumą ir savivertę, pasitikėjimą laiko patikrintų tradicijų galiomis, bendruomeniškumą, suvokti save kaip tautos kultūros kūrybingą tęsėją, vertinti ir gerbti Lietuvos tautinių bendrijų etnines tradicijas, pasaulio kultūrų įvairovę.

2.2. Pradinio ugdymo uždaviniai

Siekdami etninės kultūros ugdymo tikslo mokiniai:

- įgyja jų amžių atitinkančių etninės kultūros reiškinių ir vertybių pažinimo pagrindus, vertindami tautos palikimo įvairovę ir susipažindami su kitų tautų tradicijomis;
- lavina kūrybinius gebėjimus, išbandydami įvairius etnokultūrinės raiškos būdus, įgyvendindami prigimtinius poreikius žaisti ir kurti;
- laikosi tradicijų, stiprina ryšį su artimiausia aplinka (šeima, gimine, draugais, kaimynais, klasės ir mokyklos bendruomene, gyvenamąja vieta), formuojasi bendruomeniškumu grindžiamą elgseną;
- domisi kitų tautų tradicijomis, jų įvairove;
- formuojasi vertybines patriotines nuostatas ir tautinį tapatumą, stiprindami ryšį su tauta ir Tėvyne.

2.3. Pagrindinio ugdymo uždaviniai

Siekdami etninės kultūros ugdymo tikslo mokiniai:

- nagrinėja tautos tradicijų ir etnografinių regionų kultūros ypatybes, savitumą ir vertę, įvairių kultūrų sąsajas;
- gilina suvokimą apie etninę kultūrą kaip nuolat atsinaujinančią, gyvybingą tradiciją, išreiškiamą įvairiais būdais skirtinguose sociokultūriniuose kontekstuose;
- plėtoja etnokultūrinės raiškos gebėjimus, apimdami įvairias etninės kultūros sritis, žanrus, formas, stilius, skatinant jų kūrybiškumą, tęsiant tradicijas;

- pritaiko etninės kultūros žinias ir raiškos gebėjimus savo veikloje, šeimoje, giminėje, mokyklos ir vietos bendruomenėse bei už jų ribų, ugdydamiesi tautinę savivertę ir bendruomeniškumą;
- vertina įvairių tautų tradicijas;
- formuojasi tradicijomis grindžiamas dorovines, ekologines ir estetines nuostatas, atsakomybę už etnokultūrinių vertybių puoselėjimo tęstinumą.

2.4. Vidurinio ugdymo uždaviniai

Siekdami etninės kultūros ugdymo tikslo mokiniai:

- gilina ir sistemina žinias apie tautos etninę kultūrą, jos raidą nuo seniausių laikų, palygindami baltų kultūrą su kitomis kultūromis, nagrinėdami jų tarpusavio sąsajas skirtinguose istoriniuose ir sociokultūriniuose kontekstuose;
- stiprina etnokultūrinės raiškos kūrybines galias tęsdami tradicijas, gilindamiesi į įvairių sričių simboliką, stilistiką ir kitas specifines ypatybes;
- analizuoja skirtingų kultūrų paveldo ir dabartinių tradicijų savitumą ir įvairovę;
- kūrybiškai taiko etnokultūrinių žinių ir raiškos gebėjimus savo gyvenime;
- diskutuoja apie tradicines vertybes ir jų reikšmę dabarčiai;
- formuojasi tradicijomis grindžiamą pasaulėvaizdį, prisiima atsakomybę už paveldėtos Lietuvos tradicinės kultūros tęstinumą.

3. Kompetencijų ugdymas dalyku

3.1. Pažinimo kompetencija

Etninės kultūros dalyku pažinimo kompetencija ugdoma nagrinėjant tautos kultūros reiškinius ir objektus, jų kilmę, prasmę bei savitumą ir įvairovę skirtinguose istoriniuose ir sociokultūriniuose kontekstuose. Per etninės kultūros pamokas mokiniai aiškinasi etninės kultūros faktus ir sąvokas. Aptaria subjektų (kuriančių ir puoselėjančių etninės kultūros vertybes, jas kaupiančių ir tyrinėjančių asmenų ir bendruomenių) vaidmenį. Ugdomi gebėjimus pažinti save ir pasaulį, perimdami tautos kultūros tradicijų patirtį. Siedami įvairių etninės kultūros sričių žinias, patirtį ir įgūdžius, palygindami įvairias tradicijas, formuojasi etninės kultūros visumos suvokimą.

3.2. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija

Per etninės kultūros pamokas mokiniai kuria darnius tarpusavio santykius, suvokdami savo vaidmenį šeimos, giminės, bendruomenės ir tautos sociokultūriniame gyvenime, perimdami paprotines elgesio normas, puoselėdami ir tęsdami socialinėje terpėje susiformavusias tradicijas, analizuodami jų kaitą ir dėsningumus. Remdamiesi iš kartos į kartą perduodama išmintimi, mokiniai ugdomi atjautą ir pagarbą vienas kitam, formuojasi ekologines nuostatas ir glaudų ryšį su gamta, poreikį atsakingai elgtis. Nagrinėdami sveikatos tausojimo, liaudies medicinos papročius, mokiniai ugdomi sveikos gyvensenos nuostatas ir įgūdžius.

3.3. Kūrybiškumo kompetencija

Kūrybiškumo kompetenciją mokiniai ugdomi išreiškdami savo tradicinės kultūros patirtį, tenkindami įgimtą kūrybinės saviraiškos poreikį dainuoti, šokti, žaisti ir kt. Kelia ir plėtoja etnokultūrinėmis tradicijomis pagrįstas idėjas, analizuodami, lygindami ir derindami įvairias etnokultūrinės kūrybos formas. Pasirenka interpretacijoms ir kūrybai reikalingus etnokultūrinius šaltinius, interpretuoja ir kuria įvairių etninės kultūros sričių kūrinius. Pristato ir vertina savo ir kitų kūrybą, atsižvelgdami į tradicijas, estetiką, reikšmingumą sau ir kitiems.

3.4. Pilietiškumo kompetencija

Pilietiškumo kompetenciją mokiniai ugdomi pažindami tradicijų galią, telkiančią ir vienijančią bendruomenę, visuomenę ir tautą. Analizuodami protėvių išmintį mokiniai gilinausi į darnaus gyvenimo dėsningumus, diskutuoja apie tapatumo, bendruomeniškumo, socialinės ir kultūrinės, pilietinės atsakomybės svarbą. Mokiniai nagrinėja paprotinę teisę, formuojasi harmoningą pasaulėjautą, darnų santykį su gamta, iš kartos į kartą perduodamą pagarbą Gėriui, Gyvybei ir Žemei, meilę Tėvynei. Per etninės kultūros pamokas mokiniai ugdomi solidarumą ir pagarbą, lygindami ir vertindami savo ir kitų tautų tradicijas, jų savitumą. Pilietines nuostatas mokiniai ugdomi aktyviai dalyvaudami bendruomeniniame ir visuomeniniame gyvenime, prisidedami prie darnios socialinės, kultūrinės ir

ekologinės aplinkos kūrimo.

3.5. Kultūrinė kompetencija

Kultūrinę kompetenciją mokiniai ugdo gilindamiesi į kultūrinę atmintį, formuodamiesi žiniomis grįstą etnokultūrinę savimonę, suvokdami save kaip šeimos ir giminės, bendruomenės, etnografinio regiono, tautos tradicijų tęsėjus. Mokiniai kultūrinę kompetenciją ugdo išbandydami įvairią etnokultūrinę raišką, plėtodami savo polinkius ir talentus, dalyvaudami etninės kultūros veikloje. Mokiniai analizuoja savąją etninę kultūrą įvairiais aspektais lygindami su kitomis kultūromis, vertindami kultūrinę įvairovę, Lietuvos ir pasaulio kultūrinio paveldo reikšmę dabarčiai. Pagrindžia etninės kultūros reikšmę asmens pasaulėvaizdžiui ir tapatybei formuoti.

3.6. Komunikavimo kompetencija

Komunikavimo kompetenciją mokiniai ugdo analizuodami ir išreiškdami etnokultūros patirtį ir žinias, pateikiamas įvairiomis formomis (žodine, grafine, muzikos, šokio, teatro, medijų ir kt.). Formuluoja idėjas, tinkamai vartoja sąvokas, pagrindžia savo teiginius. Bendrauja laikydamiesi paprotinės bendravimo etikos (dėmesingumo, pagarbos pašnekovui), pasirinkdami tinkamą raišką, kurdami teigiamus tarpusavio santykius. Etninės kultūros raiška stiprina ryšį su kitais, skatina norą bendrauti, geriau suprasti save ir kitą, komunikacijos kultūrinius panašumus ir skirtumus.

3.7. Skaitmeninė kompetencija

Skaitmeninę kompetenciją mokiniai ugdo tikslingai naudodamiesi skaitmeninėmis technologijomis informacijos paieškai, apdorojimui ir pateikimui, pristatymų ir etnokultūrinių projektų rengimui, bendravimui ir bendradarbiavimui. Skatinamas atsakingas, saugus naudojimasis skaitmeniniais įrankiais, technologijomis, etiškas bendravimas skaitmeninėje erdvėje.

4. Pasiekimų sritys

Etninės kultūros dalyko programoje išskiriamos trys pasiekimų sritys: *etninės kultūros pažinimas*, *etninės kultūros raiška*, *etninės kultūros vertybių refleksija*. Šios pasiekimų sritys bendros visoms ugdymo pakopoms. Kiekvienam koncentriui pateikiami kiekvienos srities pasiekimai, atsižvelgiant į mokinių amžiaus raidos tarpsnių ypatumus ir įgytą ugdymosi patirtį.

A. Etninės kultūros pažinimas

Nagrinėdami etninės kultūros reiškinius ir objektus, aptardami etninės kultūros subjektų vaidmenį, lygindami etnografinių regionų tradicijas, mokiniai pažins etnokultūrinių reiškinių savitumą, gyvybingumą ir įvairovę skirtinguose istoriniuose, sociokultūriniuose kontekstuose. Siedami įvairias jos sritis, paaiškindami etninės kultūros sąsajas su šeimos, mokyklos ir vietos bendruomenių gyvenimu, palygindami lietuvių ir kitų tautų tradicijas, mokiniai ugdysis etninės kultūros visumos suvokimą.

Šios pasiekimų srities pasiekimai:

A1. Nagrinėja etninės kultūros reiškinius ir objektus skirtinguose kontekstuose.

A2. Analizuoja etninės kultūros sritis ir jų sąsajas.

B. Etninės kultūros raiška

Išbandydami įvairius etnokultūrinės raiškos būdus, apimančius skirtingas etninės kultūros sritis ir žanrus, įgyvendindami tradicijomis grindžiamas kūrybines idėjas, mokiniai plėtos prigimtinius kūrybinius ir bendravimo poreikius, saviraiškos gebėjimus. Tyrinėdami ir aptardami tradicinių kūrinių ypatybes bei panaudojimo galimybes, dalindamiesi savo patirtimi, mokiniai kūrybiškai taikys etninės kultūros žinias ir raiškos gebėjimus savo veikloje, šeimoje, giminėje, mokyklos ir vietos bendruomenėse bei už jų ribų.

Šios pasiekimų srities pasiekimai:

B1. Atlieka ir interpretuoja įvairių žanrų liaudies kūrybą, kuria tradicijų pagrindu.

B2. Kelia ir kūrybiškai įgyvendina etninės kultūros raiškos idėjas.

C. Etninės kultūros vertybių refleksija (vertinimas)

Etninės kultūros vertybių formavimasis yra ypač svarbus mokiniams ugdantis asmeninį santykį su tautos papročiais, teigiamą jų požiūrį į kitų tautų tradicijas ir kultūrų įvairovę. Etnokultūrinio ugdymo procese mokiniai savo suvokimą apie tradicijų reikšmę asmens, šeimos, visuomenės, tautos ir valstybės

gyvenime išreikš įvairiomis priemonėmis ir formomis. Gebėdami argumentuotai pagrįsti etninės kultūros vertę, mokiniai kursis vientisą pasaulėvaizdį, ugdytis bendruomeniškumu grindžiamą elgseną, atsakomybę už etnokultūrinių vertybių puoselėjimą ir tęstinumą.

Šios pasiekimų srities pasiekimai:

C1. Svarsto etnokultūrinių vertybių reikšmę.

C2. Išreiškia asmeninį santykį su etnine kultūra.

5. Pasiekimų raida

Pasiekimas	Pasiekimų raida					
	1–2 klasės	3–4 klasės	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 klasės	11–12 klasės
A. Etninės kultūros pažinimas						
A1. Nagrinėja etninės kultūros reiškinius ir objektus skirtinguose kontekstuose.	A1.1. Bendriausiais bruožais aptaria tradicijas, susijusias su šeima, gimine, gyvenimo būdu.	A1.1. Aptaria tradicijas, susijusias su šeima, gimine, bendruomene, gyvenimo būdu gyvenamąja vieta.	A1.1. Apibūdina etnografinių regionų bruožus, bendruomenių įvairovę, etnokultūros reiškinius ir objektus.	A1.1. Nagrinėja ir apibūdina su jaunimu susijusias tradicijas, etnokultūros reiškinius įvairiuose sociokultūrinuose kontekstuose.	A1.1. Analizuoja tradicijas „savo“ ir „kito“ aspektu, etnokultūros reiškinius ir objektus, jų reikšmę istoriniuose, sociokultūrinuose kontekstuose.	A1.1. Tyrinėja senąją baltų kultūrą: pasaulėžiūrą, gyvenimo būdą, baltų palikimą kultūriniam kraštovaizdyje ir kitus reiškinius bei objektus.
	A1.2. Dalijasi įspūdžiais apie vaikų folkloro, tautodailės ir kitus kūrinius, įvardija mėgstamiausius.	A1.2. Aptaria įvairių folkloro žanrų kūrinius, išskiria paprotinę tautodailę. Aptaria kolektyvinę liaudies kūrybos prigimtį ir individualią raišką.	A1.2. Apibūdina turinyje nurodytus folkloro žanrus, muzikavimo tradicijas, tarmes, išskiria taikomąją tautodailę. Palygina tradicinę vaikų kūrybą praeityje ir dabar.	A1.2. Tyrinėja turinyje nurodytus folkloro žanrus, išskiria vaizduojamąją tautodailę. Palygina autentišką ir stilizuotą liaudies kūrybą.	A1.2. Tyrinėja folkloro žanrų įvairovę ir kaitą, šiuolaikinę tautodailę. Aptaria liaudies kūrybos elementus mėgėjų ir profesionalų kūryboje.	A1.2. Analizuoja baltų sakinio, muzikinio ir kito kūrybinio paveldo ypatybes, simboliką, savitumą, apibūdina jų vertę, apibendrina.
	A1.3. Aptaria svarbiausius kalendorinius papročius ir šeimos narių darbus, žmogaus ryšį su gamta senojoje pasaulėžiūroje.	A1.3. Nagrinėja kalendorinius papročius, bendruomeninius darbus ir svarbiausius amatus, žmogaus ryšį su gamta senojoje pasaulėžiūroje.	A1.3. Lygina skirtingų etnografinių regionų kalendorinius papročius ir su jais susijusias tradicinius prekybos būdus ir verslus. Aptaria gamtos reikšmę tradicinėje kultūroje.	A1.3. Nagrinėja kalendorinių ir darbo papročių sąsajas su gamtos, astronominių reiškinių, jų simboliką.	A1.3. Analizuoja kalendorinių švenčių sąsajas su mitologija, religija, tradiciniais darbais. Aptaria tradicinių amatų ir verslų reikšmę Lietuvos ūkiui.	A1.3. Remdamasis įvairiais šaltiniais tyrinėja baltų pasaulėžiūros, mitologijos ir religijos ypatybes, kalendorinius papročius, su jais susijusią tautosaką ir folklorą. Aptaria baltų amatus ir verslus.
A2. Analizuoja etninės kultūros	A2.1. Papasakoja apie kelias etninės kultūros	A2.1. Nagrinėja informaciją iš nurodytų	A2.1. Analizuoja informaciją iš įvairių	A2.1. Analizuoja ir sistemina informaciją	A2.1. Remdamasis mokslo darbais ir kitais	A2.1. Remdamasis mokslo darbais ir kitais

sritis ir jų sąsajas.	sritis, remdamasis šeimos ir giminės tradicijomis.	šaltinių apie kelias etninės kultūros sritis, aiškinasi jų tarpusavio ryšius.	šaltinių apie skirtingas etninės kultūros sritis, jas palygina.	iš įvairių šaltinių apie skirtingas etninės kultūros sritis, jas palygina, nurodo jų sąsajas, pateikia išvadas.	šaltiniais analizuoja skirtingas etninės kultūros sričių ypatybes, pateikia apibendrinančias išvadas.	šaltiniais analizuoja skirtingas etninės kultūros sritis ir jų sąsajas skirtinguose istoriniuose ir sociokultūriniuose kontekstuose.
	A2.2. Dalijasi žiniomis apie kitų tautų iš artimos aplinkos (klasės, mokyklos) tradicinę kultūrą.	A2.2. Apibūdina lietuvių ir kitų tautų iš artimos aplinkos (klasės, mokyklos) tradicijų panašumus ir skirtumus.	A2.2. Palygina lietuvių ir Lietuvos tautinių bendrijų bei kaimyninių tautų tradicijas, pateikia išvadas.	A2.2. Palygina lietuvių ir kitų tautų kultūrinės ypatybes skirtingose tradicinės kultūros srityse.	A2.2. Palygina lietuvių ir kitų tautų kultūrinės ypatybes skirtingose tradicinės kultūros srityse. Diskutuoja apie lietuvių tautos kultūrinius ryšius su kitomis tautomis.	A2.2. Analizuoja ir lygina baltų ir kitų senųjų kultūrų reiškinius ir objektus. Diskutuoja apie baltų ir kitų senųjų kultūrų reikšmę dabarčiai.

B. Etninės kultūros raiška

B1. Atlieka ir interpretuoja įvairių žanrų liaudies kūrybą, kuria tradicijų pagrindu.	B1.1. Atlieka, improvizuoja, interpretuoja turinyje nurodytų žanrų vaikų folkloro kūrinius.	B1.1. Atlieka, improvizuoja, interpretuoja turinyje nurodytų žanrų vaikų folkloro kūrinius, moko kitus.	B1.1. Atlieka, improvizuoja, interpretuoja turinyje nurodytų žanrų folkloro kūrinius, aptaria atliekamų kūrinių regioninius bruožus.	B1.1. Atlieka, improvizuoja, interpretuoja turinyje nurodytų žanrų folkloro kūrinius, atsižvelgdamas į etnografinių regionų tradicinio atlikimo specifiką.	B1.1. Atlieka, improvizuoja, interpretuoja turinyje nurodytų žanrų folkloro kūrinius, diskutuoja apie jų atlikimo stилиstikos ypatybes, folkloro atspindžius profesionaliajame mene.	B1.1. Atlieka, improvizuoja, interpretuoja turinyje nurodytų žanrų kūrinius, diskutuoja apie jų ypatybes. Pristato senosios baltų kūrybos elementų įtraukimo į savo kūrybą pavyzdžių.
	B1.2. Pasigamina paprastų tautodailės ir tradicinių amatų dirbinių, liaudies muzikos / garso instrumentų.	B1.2. Pasigamina įvairių tautodailės ir tradicinių amatų dirbinių, liaudies muzikos / garso instrumentų.	B1.2. Pasigamina tautodailės ir tradicinių amatų dirbinių, liaudies muzikos / garso instrumentų, išmėgindamas įvairias technikas.	B1.2. Remdamasis autentiškais pavyzdžiais ir kūrybiškai interpretuodamas pasigamina tautodailės, tradicinių amatų dirbinių, muzikos	B1.2. Remdamasis autentiškais pavyzdžiais, kūrybiškai interpretuodamas pasigamina tautodailės ir tradicinių amatų dirbinių, atitinkančių nurodytus kriterijus.	B1.2. Remdamasis muziejiniais eksponatais, archeologiniais tyrimais ir kitais šaltiniais pasigamina baltų meno dirbinių, senųjų muzikos instrumentų, juos

				instrumentų.	Aptaria tradicinių amatų ir verslų sklaidos galimybes.	pristato, vertina baltų amatų ir verslų sklaidą.
B2. Kelia ir kūrybiškai įgyvendina etninės kultūros raiškos idėjas.	B2.1. Siūlo etnokultūrinės raiškos idėjas ir jas kūrybiškai išbando artimoje aplinkoje.	B2.1. Remdamasis liaudies kūrybos pavyzdžiais, kelia etnokultūrinės raiškos idėjas ir kūrybiškai jas įgyvendina klasės, mokyklos bendruomenės veikloje.	B2.1. Remdamasis etnokultūros žiniomis, patirtimi, liaudies kūrybos pavyzdžiais, kelia ir kūrybiškai įgyvendina etnokultūrinės raiškos idėjas klasės, mokyklos ir vietos bendruomenės veikloje.	B2.1. Remdamasis žiniomis ir patirtimi, etnokultūrine tradicija, kelia ir kūrybiškai įgyvendina etnokultūrinės raiškos idėjas. Dalyvauja įvairioje etnokultūrinėje veikloje.	B2.1. Remdamasis žiniomis ir etnokultūrine tradicija, diskutuoja apie įvairias etnokultūrinės iniciatyvas, kelia ir kūrybiškai įgyvendina etnokultūrinės raiškos idėjas. Dalyvauja įvairioje etnokultūrinėje veikloje.	B2.1. Remdamasis žiniomis apie baltų kultūrą ir etnokultūrinę tradiciją kelia etnokultūrinės raiškos idėjas, kūrybiškai jas įgyvendina, dalyvauja įvairioje etnokultūrinėje veikloje, inicijuoja ir įgyvendina etnokultūrinius projektus.
	B2.2. Vertina savo ir kitų klasės draugų etnokultūrinės raiškos idėjas, dalijasi išpūdžiais apie atliktus kūrinius.	B2.2. Vertina savo ir kitų etnokultūrinės raiškos idėjas ir jų įgyvendinimą pagal pateiktus kriterijus.	B2.2. Vertina savo ir kitų etnokultūrinės raiškos idėjas ir jų įgyvendinimą pagal sutartus kriterijus.	B2.2. Vertina savo ir kitų etnokultūrinės raiškos idėjas, jų įgyvendinimo būdus skirtinguose kontekstuose. Diskutuoja apie įgyvendinimo rezultatus pagal aptartus kriterijus.	B2.2. Vertina etnokultūrinės savo ir kitų raiškos idėjas, jų aktualumą, įgyvendinimo galimybes ir sklaidą. Svarsto įgyvendintų idėjų rezultatus ir jų tęstinumą.	B2.2. Vertina etnokultūrinės raiškos idėjas įvairiais aspektais. Analizuoja ir apibendrina įgyvendintų idėjų rezultatus ir jų tvarumo perspektyvas.
C. Etninės kultūros vertybių refleksija						
C1. Svarsto etnokultūrinių vertybių reikšmę.	C1.1. Išreiškia įvairiais būdais (pasakodamas, piešdamas, vaidindamas ir kt.) savo suvokimą apie tradicijų reikšmę, pateikia pavyzdžių iš artimiausios aplinkos.	C1.1. Remdamasis pateiktais kriterijais išreiškia savo suvokimą apie tradicijų reikšmę, pateikia pavyzdžių iš artimos ir kitos labiau žinomos aplinkos.	C1.1. Remdamasis etnokultūrinėmis žiniomis išreiškia savo suvokimą apie tradicijų reikšmę, pateikia įvairių pavyzdžių iš artimos ir tolimesnės aplinkos.	C1.1. Siedamas iš įvairių šaltinių gautą informaciją, išreiškia savo suvokimą apie tradicijų reikšmę, pateikia įvairių pavyzdžių iš skirtingų kontekstų.	C1.1. Interpretuodamas įvairius šaltinius, išreiškia savo suvokimą apie tradicijų reikšmę sociokultūrinuose kontekstuose.	C1.1. Interpretuodamas įvairius šaltinius ir nuomones, palygindamas įvairius sociokultūrinius kontekstus, pagrindžia savo suvokimą apie etnokultūrinės vertybes, jų reikšmę.

	C1.2. Dalijasi mintimis apie tradicijų reikšmę praeityje ir dabar. Kelia klausimus ir ieško atsakymų apie etninės kultūros vertybes.	C1.2. Aptaria tradicijų reikšmę praeityje ir dabar. Kelia klausimus ir ieško atsakymų apie etninės kultūros vertybes, jų tęstinumą.	C1.2. Nagrinėja tradicijų reikšmę praeityje ir dabar. Svarsto etninės kultūros vertybių nuolatinio atsinaujinimo ir tęstinumo klausimus.	C1.2. Pagrindžia tradicijų gyvybingumą, palygindamas praeitį ir dabartį. Remdamasis patirtimi ir žiniomis svarsto etninės kultūros nuolatinio atsinaujinimo ir tęstinumo klausimus.	C1.2. Diskutuoja apie tradicijų vertę palygindamas praeitį ir dabartį. Pateikdamas įvairių pavyzdžių, svarsto etninės kultūros tęstinumo ir inovacijų pagrįstumo santykį.	C1.2. Analizuoja baltų kultūrinio palikimo vertę bei santykį su kitomis kultūromis, tyrinėja etninės kultūros reikšmę šiuolaikiniame pasaulyje.
	C1.3. Remdamasis patirtimi dalijasi mintimis apie kitų tautų tradicines vertybes.	C1.3. Aptaria kultūrinės įvairovės vertę, dalijasi mintimis apie kitų pažįstamų tautų tradicines vertybes.	C1.3. Išreiškia savo požiūrį apie įvairių tautų tradicinių vertybių savitumą, kultūrinę įvairovę, pateikdamas pavyzdžių iš Lietuvos ir kitų kraštų.	C1.3. Svarsto, dalijasi įžvalgomis apie įvairių tautų tradicinių vertybių savitumą, pagarbą kultūrinei įvairovei, palygina Lietuvos ir kitų šalių nuostatas šiuo aspektu.	C1.3. Diskutuoja apie tradicinių vertybių reikšmę asmens tautinei savimonei ir savivertei, pagarbą kultūrinei įvairovei. Analizuoja nacionalinius ir tarptautinius susitarimus šia tema.	C1.3. Įvertindamas istorinį, sociokultūrinį kontekstą, kelia probleminius klausimus ir diskutuoja apie skirtingų kultūrų paveldo ir dabartinių tradicijų savitumą, pagarbą jų įvairovei.
C2. Išreiškia asmeninį santykį su etnine kultūra.	C2.1. Pateikia siūlymų ir komentuoja kitų pateiktas idėjas dėl tradicijų tęstinumo savo šeimoje, giminėje, klasėje.	C2.1. Pateikia siūlymų, dalijasi mintimis dėl tradicijų tęstinumo ir plėtros šeimos, giminės, klasės, mokyklos ir vietos bendruomenėje.	C2.1. Vertina bendruomeniškumą ir dalijasi idėjomis dėl bendruomeninių tradicijų tęstinumo ir plėtros įvairiose bendruomenėse.	C2.1. Diskutuoja, inicijuoja, įgyvendina bendruomeniškumo skatinimo, tradicijų tęstinumo veiklas įvairiose aplinkose.	C2.1. Inicijuoja svarstymus ir veiklas, siekdamas tradicijų tęstinumo įvairiose aplinkose. Pagrindžia etninės kultūros vertybių vaidmenį formuojantis asmens pasaulėvaizdžiui ir tapatybei, pateikdamas asmenines įžvalgas.	C2.1. Inicijuoja, organizuoja ir įgyvendina veiklas, siekdamas tradicijų tęstinumo įvairiose aplinkose. Išreiškia asmeninį santykį su etninės kultūros vertybėmis ir pagrindžia jų vaidmenį asmens pasaulėvaizdžiui ir tapatybei.

6. Mokymo(si) turinys

6.1. Mokymo(si) turinys. 1–2 klasės

6.1.1. **Žmogus, šeima, giminė.**

6.1.1.1. Mokiniai aptaria žmogaus ir jo kūno dalių įvaizdžius, šeimos santykių atspindžius sakininė ir dainuojamosios tautosakos pavyzdžiuose.

6.1.1.2. Mokosi vaikų ir šeimos tematikos tradicinių žaidimų, šokių, pasakojimų, dainų, kuria vaidinimus.

6.1.1.3. Aptaria šeimos santykių modelį tradicinėje kultūroje, aiškinasi senuosius giminystės pavadinimus.

6.1.1.4. Pasakoja apie savo šeimos ir giminės istoriją, tradicijas. Susipažįsta su tautinių vardų įvairove ir vardinių tradicijomis.

6.1.2. **Paprotnis elgesys ir vertybės.**

6.1.2.1. Pasidalindami savo įspūdžiais ir vadovaudamiesi įgytomis etnokultūrinėmis žiniomis, mokiniai aptaria ir išreiškia savo nuomonę apie paprotinį elgesį ir vertybes, bendraujant su bendraamžiais, vyresniais ir jaunesniais žmonėmis, svečiais.

6.1.2.2. Susipažįsta su tradiciniu etiketu prie stalo, jo mokosi kurdami vaidinimus, žaisdami.

6.1.2.3. Nagrinėja darbštumo, kaip vertybės, pavyzdžius tautosakoje, bičių įvaizdį tradicinėje kultūroje, bičiulystės reikšmę. Aiškinasi juokavimų tradicijas.

6.1.3. **Gimtinė ir namai.**

6.1.3.1. Mokiniai nagrinėja tradicinę *namų* sampratą ir jos atspindžius tautosakoje. Mokosi folkloro kūrinių apie namus.

6.1.3.2. Tyrinėdami vaizdinę medžiagą ar apsilankę etnografiniame kaime, sodyboje, muziejuje susipažįsta su tradicine sodyba, aptaria jos vidų ir aplinką. Piešia, žaidžia, lipdo, kuria vaidinimus tema „Tradicinė sodyba“.

6.1.4. **Tradicinė apranga ir išvaizda.**

6.1.4.1. Mokiniai apibūdina svarbiausias tautinio kostiumo ypatybes, išvardija pagrindines tautinio kostiumo sudedamąsias dalis (drabužius, apavą, papuošalus ir kitus aksesuarus), palygina šeimos narių tradicinę kasdienę ir šventinę aprangą. Aptaria mergaičių tradicines šukuosenas.

6.1.4.2. Mokosi pasidaryti tautinio kostiumo detalių (pvz., nusiausti juostų), piešdami kuria savo tautinį kostiumą.

6.1.5. **Mitybos ir sveikatos tausojimo papročiai.**

6.1.5.1. Remdamiesi pavyzdžiais, mokiniai nusako tradicinius kasdieninius ir šventinius patiekalus bei jų gaminimo būdus.

6.1.5.2. Aiškinasi duonos svarbą šeimos gyvenime, tyrinėja „duonos kelią“, atpažįsta įvairias Lietuvoje tradiciškai augintas javų rūšis.

6.1.5.3. Mokiniai skaito pasakojimus, mokosi mįslių, patarlių, dainų apie javus, duoną ir kitus tradicinius patiekalus, žaidžia jų tematikos žaidimus, eina ratelius.

6.1.5.4. Aptaria „gyvenimą su saule“ – etninei kultūrai būdingą dienos režimą. Susipažįsta su namų švarinimosi papročiais (kasdien ir prieš šventes), mokosi mįslių ir patarlių apie šluotą, aiškinasi su ja susijusius tikėjimus. Nagrinėja ir savais žodžiais įvardija tradicinei kultūrai būdingą požiūrį į žalingus įpročius.

6.1.6. **Žmogus ir gamta senojoje pasaulėžiūroje.**

6.1.6.1. Mokiniai nagrinėja tautosaką apie pasaulio (žemės, kalnų ir kt.) ir žmogaus sukūrimą. Pateikdami pavyzdžių, aptaria žmogaus ir gamtos paraleles tradicinėje kultūroje.

6.1.6.2. Nusako dangaus šviesulių, žemės, vėjo, vandens, medžio, miško reikšmę senojoje lietuvių pasaulėžiūroje.

6.1.6.3. Tyrinėja pasakojimus ir kitus šaltinius apie šventus akmenis, šaltinius, kalnus ir kt.

6.1.6.4. Remdamiesi pavyzdžiais, savais žodžiais apibūdina mitines būtybes (aitvarus, kaukus, milžinus, nykštukus, laumes, raganas ir kt.), juos piešia, lipdo, vaidina.

6.1.6.5. Mokosi patarlių ir mįslių apie žmogų, žemę, dangų ir kitus aptartus dalykus.

6.1.7. **Kalendoriniai papročiai ir šeimos narių tradiciniai darbai.**

6.1.7.1. Mokiniai aiškina kalendorinių metų ir paros laiko sampratą tradicinėje kultūroje. Susipažįsta ir pagal galimybes išbando liaudies naudotus būdus kalendoriniam ir paros laikui nustatyti. Aptaria ir įsimeina senuosius mėnesių, paros meto (valandų) pavadinimus.

6.1.7.2. Remdamiesi etnokultūrinėmis žiniomis, apibūdina rudens šventes – lygiadienį, išskrendančių paukščių šventes, Vėlines. Aptaria „Ožio vedimo“ paprotį ganiavos pabaigoje. Nagrinėja ir savais žodžiais apibūdina papročius per svarbiausias žiemos šventes – Kūčias ir Kalėdas, Tris karalius, Naujuosius metus, Užgavėnes.

6.1.7.3. Aiškina, kokius tradicinius darbus šeimos nariai dirbdavo žiemą (verpė, audė, pynė, vijo virves ir kt.), kuria žiemos metui būdingus namų puošybos elementus – šiaudinius dirbinius ir karpinius. 6.1.7.4. Aiškina pavasario švenčių – parskrendančių paukščių, pavasario lygiadienio, Verbų ir Velykų – tradicijas. Išskiria svarbiausius pavasario darbus: arimą, sėjimą, piemenavimo pradžią. Nagrinėja piemenėlių šaukinių gyvuliams, paukščių pamėgdžiojimų įvairovę.

6.1.7.5. Susipažįsta su svarbiausios vasaros šventės – Rasos (Joninių, Kupolių) – pagrindiniais bruožais.

6.1.8. Liaudies kūryba.

6.1.8.1. Mokiniai aiškina *liaudies kūrybos* sampratą, pateikia pavyzdžių iš artimiausios aplinkos. Aptaria suaugusiųjų kūrybą vaikams (lopšines, žaidimus ir kt.) ir vaikų atliekamą liaudies kūrybą (skaičiuotes, žaidimus, ratelius, daineles, garsų pamėgdžiojimus, greitakalbes ir kt.). Klausosi, stebi ir išbando jų pavyzdžius.

6.1.8.2. Žaidžia spėjimo, dialoginius, dainuojamuosius vaikų žaidimus. Seka pasakas be galo, gyvulines ir buitines pasakas. Susipažįsta su grandinėmis pasakomis ir dainomis, jas seka, dainuoja. Groja tradiciniais vaikų muzikos instrumentais.

6.1.8.3. Atpažįsta būdingus lietuviškus tradicinius ornamentus ir taiko juos savo kūryboje.

6.2. Mokymo(si) turinys. 3–4 klasės

6.2.1. Šeima, giminė ir bendruomenė.

6.2.1.1. Remdamiesi įgytomis etnokultūrinėmis žiniomis ir savo patirtimi, mokiniai aptaria šeimos, giminystės tradicijų tęstinumą, pateikia pavyzdžių iš savo aplinkos. Nagrinėja ir palygina skirtingų kartų ryšius anksčiau ir dabar. Aiškina, koks yra krikšto tėvų vaidmuo tradicinėje kultūroje.

6.2.1.2. Nagrinėdami bendruomenės sampratą, apibūdina savo klasės, mokyklos, vietos bendruomenes. Diskutuoja apie geros kaimynystės ir bendruomeninio gyvenimo tradicijas, pateikia šia tema patarlių, priežodžių ir kitos tautosakos pavyzdžių.

6.2.1.3. Įvertindami papročių pavyzdžius ir pasidalindami savo patyrimu, apibūdina bendruomenės ir giminės vaidmenį svarbiausiose tradicinėse šeimos apeigose – krikštynose, vestuvėse ir laidotuvėse.

6.2.1.4. Atpažįsta tautą kaip bendruomenę, aiškina svarbiausius tautinius simbolius. Įvardija artimoje aplinkoje esančias kitas tautas, tautines bendrijas.

6.2.2. Paprotinis elgesys ir vertybės.

6.2.2.1. Remdamiesi patarlėmis, priežodžiais, pasakomis ir kita tautosaka, mokiniai nagrinėja tradicinės bendruomenės doros principus – atjautą, silpnesnių, nuskriaustųjų globą, pagarbą vyresniems, tarpusavio pagalbą ir kt.

6.2.2.2. Apibūdina ir išvardija tradicinius pasisveikinimus, atsisveikinimus, palinkėjimus. Aiškina bendravimo papročius ir etiketo ypatumus šeimos apeigose – krikštynose, vestuvėse, laidotuvėse.

6.2.2.3. Diskutuoja apie tradicinei bendruomenei būdingą pagarbų požiūrį į kultūrą ir jos kūrėjus, kitus šviesuolius.

6.2.3. Gyvenamoji vietovė.

6.2.3.1. Mokiniai tyrinėja gyvenamosios vietovės kultūrinį kraštovaizdį – archeologijos, istorijos, architektūros ir gamtos paminklus, renka ir aptaria su jais susijusias istorijas, sakmes ir padavimus, aiškina vietovardžių kilmę. Panaudodami nuotraukas ir kitus šaltinius, palygina gimtosios vietovės kraštovaizdį seniau ir dabar.

6.2.3.2. Ieško duomenų ir pristato miesto, miestelio ar kaimo įkūrimo istoriją, susipažįsta su vietos žymių žmonių veikla ir jos reikšme.

6.2.4. Tautinis kostiumas.

6.2.4.1. Naudodamiesi vaizdine medžiaga ar lankydami muziejuose, mokiniai aiškinasi, iš kokių medžiagų siuvas tautinis kostiumas, aptaria jo sudedamųjų dalių įvairovę, žieminę ir vasarinę aprangą.

6.2.4.2. Susipažįsta su kai kurių tautinio kostiumo dalių (juostų, marškinių, pirštinių ir kt.) reikšme, susijusia su dovanojimo apeigomis. Išskiria tautinių juostų rūšis (pintines, vytines, austines), nagrinėja būdingus jų raštus.

6.2.4.3. Palygina tautinio kostiumo nešioseną seniau ir dabar. Piešdami ar panaudodami kitus raiškos būdus, pavaizduoja atskiras tautinio kostiumo dalis, jų medžiagas, raštus. Išbando nesudėtingą juostų pynimą, marškinių siuvinėjimą ir kt.

6.2.5. Mitybos ir sveikatos tausojimo papročiai.

6.2.5.1. Pasidalindami savo žiniomis ir rasta informacija šaltiniuose, mokiniai apibūdina įvairių kalendorinių švenčių svarbiausius apeiginius valgius, kai kuriuos iš jų pasigamina.

6.2.5.2. Nagrinėja įvairių tradicinių maisto produktų ir vaistažolių naudingas sveikatai savybes, atpažįsta vaistažoles, pasigamina arbatų ar kitų gėrimų, valgių.

6.2.5.3. Diskutuoja apie grūdinimosi papročius, aiškinasi senuosius prausimosi būdus, palygina pirties tradicijas praeityje ir dabar.

6.2.6. Žmogus ir gamta senojoje pasaulėžiūroje.

6.2.6.1. Mokiniai nagrinėja, gamtos objektų ir reiškinių suvokimą tradicinėje kultūroje, žmogaus ir gamtos sąsajas, pagarbą kiekvienai gyvybei, gamtosaugines nuostatas.

6.2.6.2. Tyrinėja *Pasaulio medžio* vaizdinį, pateikdami pavyzdžių iš tautosakos ir kitos liaudies kūrybos. Remdamiesi šaltiniais, apibūdina pagrindinius senovės lietuvių dievus (Perkūną, Žemyną, Gabiją, Austėją, Laimą ir kt.).

6.2.6.3. Analizuoja liaudies kūrybą, susijusią su mitinėmis būtybėmis (laumėmis, giltinėmis, velniais ir kt.). Nusako gyvūnų (žvėrių, žalčių ir gyvačių, paukščių) mitines reikšmes. Aptaria *Paukščių tako* sampratą.

6.2.7. Bendruomeniniai darbai ir kalendoriniai papročiai tradicinėje kultūroje.

6.2.7.1. Mokiniai aptaria tradicinius vaikų, moterų, vyrų darbus kaimo bendruomenėje. Aiškinasi *talkos* sąvoką ir bendruosius įvairių talkų bruožus.

6.2.7.2. Išskiria svarbiausius bendruomeninius rudens darbus – bulviakasį, žiemkenčių sėją, kūlimą, linamynį.

6.2.7.3. Nusako pagrindinius advento papročius, darbus per to meto bendruomenines vakarones, Kūčių apeigas, „blukio vilkimo“ paprotį.

6.2.7.4. Aptaria Grabnyčių (Perkūno dienos), šv. Agotos (Gabijos, Duonos) dienos papročius. Nagrinėja Melų dienos tradicijas. Apibūdina tradicijas Velykiniu laikotarpiu – nuo Verbų iki Atvelykio.

6.2.7.5. Nurodo Jurginių (Jorės), pirmosios žalumos ir ganiavos pradžios šventės, ir Sekminių, kaip piemenų šventės, panašumus ir skirtumus. Dainuoja piemenėlių dainas, pasigamina nesudėtingų instrumentų ir jais groja, žaidžia judriuosius ir dainuojamuosius žaidimus, pristato juokavimus.

6.2.7.6. Išskiria bendruomeninius vasaros darbus – šienapjūtę, rugiapjūtę, linarūtę. Aptaria svarbiausius kaimo amatus. Tyrinėja gyvenamosios vietovės amatininkystės tradicijas.

6.2.8. Liaudies kūryba.

6.2.8.1. Mokiniai aiškinasi skaičiuočių, greitakalbių, patarlių, posakių, mįslių ir kitų trumpųjų pasakymų paskirtį, pasirenka jų atlikimo formą (rengia varžytuves, viktorinas ir kt.).

6.2.8.2. Aptaria ir seka melų, stebuklines pasakas, išskiria pasakas su dainuojamaisiais intarpais. Diskutuoja apie šurpių sekimo tradiciją. Dainuoja vaikų dainas apie gamtą. Susipažįsta su našlaičių dainomis, bendraisiais raudų tradicijos bruožais.

6.2.8.3. Apibūdina tradicinius ganyto, medžioklės garso ir muzikos įrankius, kai kuriuos išbando. Žaidžia vaidybinius ir „fantų“ žaidimus. Užrašo savo šeimos ir giminės dainų, tautosakos, žaidimų ir kt.

6.2.8.4. Aiškinasi *paprotinės* tautodailės sampratą, gaminasi dirbinius (verbas, margučius, šiaudinius sodus, kalėdinius žaisliukus ir kt.). Aptaria liaudies kūrybos kolektyvinę prigimtį ir individualią

kūrybinę raišką. Kuria pasakas, skaičiuotes, vaidinimus ir kitus kūrinius remdamiesi tradiciniais pavyzdžiais.

6.3. Mokymosi turinys. 5–6 klasė

6.3.1. **Bendruomenių įvairovė. Regioninė ir tautinė savimonė.**

6.3.1.1. Mokiniai nagrinėja bendruomenių įvairovę (klasės, mokyklos, kaimo ar miestelio, mikrorajono ir kt.), aptaria bendruomeninio gyvenimo tradicijas, palygina jas praityje ir dabar. Priskiria save tam tikrai bendruomenei, svarsto jos tradicijų tęstinumo ar plėtros galimybes. Pateikia skirtingų šalių bendruomeninių tradicijų pavyzdžių.

6.3.1.2. Remdamiesi tyrimais ir pavyzdžiais aiškinasi, kas yra *regioninė* ir *tautinė* savimonė, išreiškia savo pastebėjimus šiuo klausimu. Pasitelkdami tautosaką ir kitus šaltinius, nagrinėja įvairias tautos kilmės istorijas. Apibūdina Lietuvos tautines bendrijas ir kaimynines tautas.

6.3.2. **Paprotingis elgesys ir vertybės.**

6.3.2.1. Pateikdami pavyzdžių iš tautosakos ir istorijos, mokiniai svarsto tradicinių vertybių – gyvenimo darnos ir išminties, gimtojo krašto ir Tėvynės meilės – aktualumą dabarčiai.

6.3.2.2. Diskutuoja apie juoko reikšmę etninėje kultūroje, išskiria juokavimo tradicijų būdingas savybes, tyrinėja liaudies anekdotų įvairovę ir kitus humoristinės tautosakos pavyzdžius. Nagrinėja ir kritiškai vertina tradicinius keiksnius, jų teigiamas ir neigiamas ypatybes.

6.3.3. **Etnografiniai regionai. Šalies kraštovaizdžio ypatybės.**

6.3.3.1. Mokiniai aptaria Lietuvos etnografinius regionus – Aukštaitiją, Dzūkiją (Dainavą), Suvalkiją (Sūduvą), Žemaitiją, Mažąją Lietuvą.

6.3.3.2. Susipažįsta su įvairių regionų tarmėmis, tautosaka, liaudies dainomis, instrumentine muzika ir šokiais, žmonių gyvensena ir charakteriu. Palygindami regionus, apibūdina svarbiausius jų skirtumus.

6.3.3.3. Aiškinasi, kokiam etnografiniam regionui priklauso gyvenamoji vietovė ir (ar) iš kokio regiono yra kilę tėvai, seneliai, proseneliai. Diskutuoja apie tarmių tradicijos tęstinumą, pateikia tarmių puoselėjimo kitose šalyse pavyzdžių.

6.3.3.4. Aptaria baltų genčių palikimą kultūriniame kraštovaizdyje – piliakalnius ir kitus objektus, nagrinėja jų vaidmenį baltų kultūroje ir dabartinę reikšmę.

6.3.4. **Tautinis ir archeologinis kostiumas.**

6.3.4.1. Naudodamiesi įvairiais šaltiniais, mokiniai apibūdina XVIII–XIX a. tautinio kostiumo savitumą skirtinguose Lietuvos etnografiniuose regionuose – spalvas, raštus, galvos apdangalus, papuošalus ir kitas būdingas aprangos dalis.

6.3.4.2. Nagrinėja skirtingo statuso žmonių tradicinę aprangą, atskirų jos dalių paskirtį ir sąsajas su apeigomis. Išsamiau tyrinėja savo (ar pasirinkto) etnografinio regiono tautinį kostiumą, kuria jo modelį.

6.3.4.3. Susipažįsta su senovės baltų aprangos svarbiausiais bruožais, būdingomis detalėmis.

6.3.5. **Mitybos ir sveikatos tausojimo papročiai.**

6.3.5.1. Tyrinėdami įvairius šaltinius, mokiniai išskiria atskirų Lietuvos etnografinių regionų kulinarinio paveldo ypatybes.

6.3.5.2. Nurodo lietuviškos virtuvės tradicinius prieskonius, aiškinasi jų naudą sveikatai. Apibūdina Lietuvos tautinių bendrijų nacionalinius patiekalus.

6.3.5.3. Diskutuoja apie kulinarinį paveldą šiuolaikiniame gyvenime.

6.3.5.4. Gilinasi į sveikos gyvensenos tradicijas, liaudies judriųjų ir sportinių žaidimų naudą sveikatai. Pasidalija savo žiniomis apie šiuos žaidimus, juos žaidžia.

6.3.5.5. Nagrinėja *sveikatos* ir *ligos* sampratą tradicinėje kultūroje, ligonio slaugymo ir lankymo papročius.

6.3.6. **Kalendoriniai papročiai. Tradiciniai verslai ir prekybos būdai.**

6.3.6.1. Apsilankę etnokosmologijos ar kitame muziejuje, remdamiesi įvairiais šaltiniais, mokiniai aiškinasi laiko matavimo ir kalendorinių švenčių žymenis, simbolius. Gvildena simbolines skaičių reikšmes.

6.3.6.2. Apibūdina tradicines derliaus šventes ir naujus rudens švenčių papročius (Grybų šventę, Baltų vienybės dieną). Pristato rudens turgų ir mugių tradicijas.

6.3.6.3. Aiškinasi šv. Andriejaus dienos, advento, Kūčių ir Kalėdų papročių, tautosakos ir kito folkloro simboliką. Aptaria kalėdinio laikotarpio turgus (saldaturgį, šeškaturgį, žąsų ir kt.). Nusako viduržemio šventės papročius.

6.3.6.4. Pateikdami pavyzdžių, įvardija Užgavėnių tradicijų panašumus ir skirtumus įvairiuose Lietuvos regionuose. Susipažįsta su pavasario šaukimo apeigomis, palygina pavasario lygiadienį ir Žemės dieną. Apibūdina Kaziuko mugės tradicijas, pasidalija savo išpūdžiais.

6.3.6.5. Aiškinasi Joninių (Rasų, Kupolių) papročius, simbolius, apeiginius veiksmus, klausosi ir atlieka pasirinktus muzikinio folkloro kūrinius. Pasidalija išpūdžiais apie Žolynų turgų.

6.3.6.6. Apibūdina tradicinius verslus Lietuvoje – bitininkystę, žvejybą, medžioklę ir kt. Aptaria jų papročius, apeigas, simboliką, sąsajas su mitiniais vaizdiniais, atspindžius tautosakoje.

6.3.6.7. Nagrinėja tradicinės prekybos formas, muges Lietuvoje ir atskiruose etnografiniuose regionuose. Aptaria senuosius baltų prekybinius ryšius su kitais kraštais („gintaro kelią“ ir kt.).

6.3.7. Gamta tradicinėje kultūroje.

6.3.7.1. Remdamiesi vaizdine medžiaga ir kitais šaltiniais, apsilankę nacionaliniuose, regioniniuose parkuose, tradiciniuose ūkiuose, agroturizmo ar kaimo turizmo sodybose, mokiniai tyrinėja Lietuvos tradicinę augaliją ir gyvūniją, susipažįsta su lietuviškomis naminių gyvūnų ir augalų veislėmis.

6.3.7.2. Pateikdami pavyzdžių, apibūdina simbolinę bičių reikšmę, bičiulystės tradicijas.

6.3.7.3. Nagrinėja augalų ir gyvūnų įvaizdžius liaudies kūryboje, aiškinasi simbolines jų reikšmes, svarbą lietuvių kultūroje ir pasaulėjautoje, išskirdami ypač gerbiamus augalus ir gyvūnus (ąžuolą, žirgą ir kt.).

6.3.8. Liaudies kūryba.

6.3.8.1. Mokiniai išskiria sakmių, padavimų ir legendų ypatybes, pateikia žanro pavyzdžių. Aiškinasi *tarmės* ir *šnektos* sampratas.

6.3.8.2. Lankydami įvairiuose etnokultūros, folkloro renginiuose, klausydami įrašų, mokiniai susipažįsta su įvairių Lietuvos regionų dainomis ir kita liaudies kūryba, apibūdina jų regioninius bruožus, atlieka pasirinktus pavyzdžius. Išsamiau nagrinėja karinių - istorinių dainų žanrą.

6.3.8.3. Aiškinasi ir nusako sutartinių pagrindinius bruožus ir atlikimo įvairovę (dainuojamosios, instrumentinės, šokamosios ir žaidžiamosios), klausosi jų įrašų, pasirinktus pavyzdžius atlieka.

6.3.8.4. Šoka grupinius šokius, „Polką su ragučiais“, žaidžia įvairius ratelius ir žaidimus. Tyrinėja tradicinius liaudies muzikos instrumentus, bando jais groti ir pasakoja apie muzikavimo tradicijas Lietuvoje. Susipažįsta su išleistais liaudies žaidimų rinkiniais, palygina tradicinius vaikų žaidimus ir šokius su dabartiniais.

6.3.8.5. Apibūdina *taikomąją* tautodailę (tekstilės, keramikos, juvelyrikos, medžio, metalo, odos, vytelių, šaknų ar šiaudų dirbinius), aptaria jos pavyzdžius apsilankydami muziejuose ar parodose.

6.4. Mokymosi turinys. 7–8 klasė

6.4.1. Jaunimo papročiai ir vaidmuo bendruomenėje.

6.4.1.1. Mokiniai nagrinėja *paauglystės* ir *jaunystės* sampratą tradicinėje kultūroje, diskutuoja apie požiūrį į draugystę ir meilę. Apibūdina jaunimo brandos apeigas (iniciacijas) ir papročius, jų įvairovę ir kaitą.

6.4.1.2. Tyrinėja tradicinių jaunimo ir meilės dainų, romansų ypatybes, mokosi dainuoti pasirinktas dainas. Susipažįsta su jaunimo šokių vakarėlių tradicijomis, palygina jas su dabartinėmis.

6.4.1.3. Aiškinasi tradicinio šokio etiką (pakvietimą šokiui, padėką po jo ir kt.), apžvelgia porinių tradicinių šokių ir žaidimų įvairovę, juos šoka ir žaidžia.

6.4.1.4. Analizuoja jaunimo vaidmenį tęsiant tradicijas tremtyje, siekiant atkurti Lietuvos nepriklausomybę XX a. etnokultūriniame sąjūdyje (žygeivių, romuviečių, kraštotyros ir folkloro judėjimuose). Sugretina jaunimo papročius įvairiose šalyse.

6.4.2. Paprotinis elgesys ir vertybės.

6.4.2.1. Mokiniai tyrinėja svetingumo ir vaišių papročius seniau ir dabar. Susipažįsta su vaišių dainomis ir jų tradicija.

6.4.2.2. Diskutuoja apie savo ir kitų tautų paprotinio elgesio ir tradicinio etiketo ypatybes ir mandagumo raišką.

6.4.2.3. Remdamiesi tautosaka ir kitais etnokultūriniais šaltiniais, pateikdami pavyzdžių, pagrindžia pagarbaus bendravimo tradiciją su kitos lyties, tautybės, tikėjimo, socialinės padėties žmonėmis.

6.4.3. Tradicinė architektūra ir papročiai.

6.4.3.1. Mokiniai susipažįsta su namų statybos, įkurtuvių papročiais ir apeigomis, aiškinasi įvairių statinių ar jų dalių paskirtį, simbolines reikšmes.

6.4.3.2. Nagrinėja dainuojamąją ir smulkiąją tautosaką apie namus, juose esančius daiktus, sodybos aplinką. Renka medžiagą apie Lietuvos tradicinių kaimų ir vienkienių įvairovę, palygina su kitų šalių tradicinės kaimo architektūros pavyzdžiais.

6.4.3.3. Diskutuoja dėl tradicinės architektūros tęstinumo svarbos šiandienos architektūriniame kraštovaizdyje.

6.4.4. Tautinis kostiumas.

6.4.4.1. Remdamiesi įvairiais šaltiniais, mokiniai aptaria lietuviško tautinio kostiumo kilmę ir raidą, aiškinasi jo reikšmę nacionalinio atgimimo laikotarpiu, tarpukario Lietuvoje ir dabar.

6.4.4.2. Naudodamiesi vaizdine medžiaga ir kitais šaltiniais, palygina autentiškus tautinius kostiumus ir jų stilizacijas (tarpukariu ir vėlesniais laikotarpiais).

6.4.4.3. Apibūdina ir vertina kitų Europos tautų nacionalinius kostiumus, jų nešiosenos tradicijas.

6.4.5. Mitybos ir sveikatos tausojimo papročiai.

6.4.5.1. Mokiniai nagrinėja kalendorinių švenčių ir skirtingų sezonų tradicinį valgiaraštį, aptaria jį sveikos gyvensenos požiūriu. Pasidalindami sukaupta informacija ir savo patirtimi, apibūdina ir palygina mitybos tradicijas seniau ir dabar. Vertina kitų šalių kulinarinio paveldo ypatybes, svarsto jo paplitimą Lietuvoje.

6.4.5.2. Pasinaudodami vaizdine medžiaga, leidiniais ir kitais šaltiniais, nagrinėja lietuviškų tradicinių sporto žaidimų įvairovę, išbando įvairius žaidimus. Analizuoja etnosporto plėtrą ir sklaidą Lietuvoje.

6.4.6. Liaudies astronomija ir jos simbolika.

6.4.6.1. Mokiniai aiškinasi *pasaulio modelio* sampratą, jos sąsajas su kosmologija.

6.4.6.2. Apibūdina astronominių reiškinių, dangaus šviesulių suvokimą ir simboliką tradicinėje kultūroje, nagrinėja jų įvaizdžius tautosakoje, ornamentikoje, tradiciniuose dirbiniuose. Tyrinėja liaudiškus būdus pasaulio kryptims nustatyti, senuosius dangaus šviesulių stebėjimo įrenginius.

6.4.7. Kalendoriniai papročiai ir tradiciniai darbai.

6.4.7.1. Remdamiesi šaltiniais mokiniai nagrinėja kalendorinių ir darbo papročių ryšį su gamtos astronominiais reiškiniais.

6.4.7.2. Aiškinasi jaunimo vaidmenį rudens talkų papročiuose. Apibūdina savitas Vakarų Lietuvos linamynio tradicijas. Analizuodami Vėlinių ir Helovyno kilmę, prasmes ir raišką, nurodo jų panašumus ir skirtumus.

6.4.7.3. Nagrinėja miško kirtimo, plunksnų plėšymo ir kitas žiemos talkas.

6.4.7.4. Aptaria persirengėlių papročius kalėdiniu ir Užgavėnių laikotarpiu, kaukių įvairovę ir prasmę, jas gaminasi, dalyvauja persirengėlių vaidinimuose. Tyrinėja tarpušvenčio, mėsiedo, Pelenų dienos, gavėnios, Pusiaugavėnio papročius.

6.4.7.5. Aptaria Velykų lalavimo reiškinį ir supimosi tradicijas pavasariniu laikotarpiu. Diskutuoja apie tradicines ir naujas su meile, draugyste susijusias šventes. Palygina bendruomeninius Sekminių *sambarių* ir *rytagonių* papročius, susipažįsta su *paruginėmis* giesmėmis, rateliais, atlieka pasirinktus kūrinius.

6.4.7.6. Tyrinėja Rasos (Joninių, Kupolių) šventės kilmę, raidą. Aptaria latvių *Lyguo* ir *Janių* šventes. Apibūdina lietuviškų kalendorinių švenčių savitumą, jų reikšmę Lietuvos visuomenėje.

6.4.7.7. Aiškinasi svarbiausius tradicinės žemdirbystės ir gyvulininkystės ypatumus Lietuvoje. Analizuoja *lino kančios* simboliką, jos elementus taiko savo kūryboje.

6.4.8. Liaudies kūryba.

6.4.8.1. Mokiniai aptaria tautosakos užrašymo istoriją, sukauptus folkloro ir tarmių archyvus, tautodailės fondus. Analizuoja pasakojamosios ir retorinės tautosakos įvairovę. Apibūdina mitus ir mitologines dainas. Susipažįsta su baladžių ypatybėmis. Klausosi, nagrinėja partizanų ir tremtinių dainas, jas atlieka.

6.4.8.2. Aiškina poros pasirinkimo ir kitų jaunimo žaidimų tradiciją. Aptaria tradicinius porinius ir kadrilinius šokius, jų muziką, atlieka pasirinktus šokius. Gilinasi į tradicinių šokių klubų veiklą Lietuvoje ir kitose šalyse. Atpažįsta tradicinių šokių atspindžius šiuolaikiniuose jaunimo šokiuose. Aptaria tradicines muzikos kapelas, jų šokių repertuarą.

6.4.8.3. Apibūdina *vaizduojamąją* tautodailę (skulptūros, tapybos ir grafikos darbus, karpinius), lankydamiesi muziejuose ar parodose susipažįsta su jos įvairove. Palygina autentišką ir stilizuotą liaudies kūrybą. Apibrėžia *World music, post-folkoro, pseudo-folkloro (kičo)* sampratas.

6.5. Mokymosi turinys. 9–10 klasė

6.5.1. Tradicijos „savo“ ir „kito“ kontekste.

6.5.1.1. Remdamiesi tyrinėtojų darbais, mokiniai nagrinėja *savo* ir *kito* sampratą šeimos ir bendruomeniniuose papročiuose bei apeigose.

6.5.1.2. Palygina savo tautos ir kitų tautų tradicines šeimos šventes – vestuves, laidotuves.

6.5.1.3. Tyrinėja tautiečių bendruomenes ir jų tradicijas kitose šalyse.

6.5.1.4. Diskutuoja apie lietuvių tautos kultūrinius ryšius su kitomis tautomis, pateikia pavyzdžių.

6.5.2. Paprotinė teisė ir elgesys.

6.5.2.1. Remdamiesi etninės kultūros ir istorijos šaltiniais, mokiniai nagrinėja šeimos ir bendruomenės santykius paprotinėje teisėje, teisėkūros pradmenis Lietuvoje, skirtingų laikotarpių nuosavybės ir teisėtumo sampratą.

6.5.2.2. Remdamiesi etnokultūrinėmis žiniomis, diskutuoja apie vyrų ir moterų teises, skirtingų lyčių bendravimo ypatybes.

6.5.2.3. Apibūdina, vertina savo ir kitų tautų paprotinio elgesio normas, palygina su šiuolaikiniu gyvenimu.

6.5.3. Etnografinių regionų kraštovaizdžio ir architektūros ypatybės.

6.5.3.1. Naudodamiesi tyrėjų darbais, mokiniai analizuoja etnografinių regionų raidą ir ją lėmusius veiksnius.

6.5.3.2. Nagrinėja regioninius tradicinės architektūros skirtumus, apibūdina įvairių tipų tradicinius kaimus (gatvinius, kupetinius, padrikuosius, vienkiemius).

6.5.3.3. Išskiria dvarus, kitus kultūrinio kraštovaizdžio objektus, aptaria jų kaitą per pastarąjį šimtmetį.

6.5.3.4. Diskutuoja apie tradicinės architektūros puoselėjimą Lietuvoje ir kitose šalyse.

6.5.4. Tautinis kostiumas.

6.5.4.1. Remdamiesi tyrinėtojų darbais, mokiniai nagrinėja tautinio kostiumo susiformavimo aplinkybes, europinių madų įtaką jo raidai. Įvardija regioninius ir skirtingos socialinės padėties žmonių tautinio kostiumo skirtumus.

6.5.4.2. Palygina lietuvišką tautinį kostiumą su Lietuvos tautinių bendrijų ir kaimyninių tautų kostiumais.

6.5.4.3. Diskutuoja apie tautinio kostiumo reikšmę šiuolaikinio žmogaus gyvenime Lietuvoje bei kitose šalyse.

6.5.5. Mitybos ir sveikatos tausojoimo papročiai.

6.5.5.1. Mokiniai nagrinėja mitybos papročių kaitą Lietuvoje ir kulinarinio paveldo reikšmę šiuolaikiniame gyvenime.

6.5.5.2. Palygina sveikatos tausojoimo ir higienos laikymosi papročius Lietuvoje ir kitose šalyse, gydomųjų maisto produktų panaudojimą tradicinėje virtuvėje ir liaudies medicinoje.

6.5.5.3. Remdamiesi etnokultūriniais šaltiniais, apibūdina liaudies medicinos ir veterinarijos ypatybes.

6.5.5.4. Diskutuoja apie lietuvių ir kitų tautų tradicinių sporto žaidimų šiandieninę būklę ir svarbą.

6.5.6. Pasaulėžiūra, mitologija ir religija.

6.5.6.1. Mokiniai analizuoja baltų tikėjimo ir mitinio pasaulėvaizdžio atspindžius kalendorinėse, darbo ir šeimos apeigose, papročiuose, tautosakoje, tautodailėje, tradiciniuose dirbiniuose, architektūroje, antkapiniuose krikštuose ir kt.

6.5.6.2. Palygina senovės baltų ir senovės graikų, romėnų, kitų tautų mitologiją, religiją.

6.5.6.3. Samprotauja apie baltų pasaulėžiūros ir krikščionybės dermę Lietuvos etninėje kultūroje paskutiniaisiais šimtmečiais.

6.5.7. Kalendoriniai papročiai ir tradicinė ūkinė veikla.

6.5.7.1. Mokiniai tyrinėja kalendorinių švenčių sąsajas su tradiciniais ūkio darbais ir religija. Aiškinasi derliaus švenčių ryšį su protėvių kultu. Nagrinėja mirusiųjų minėjimo ir kapų lankymo papročius Lietuvoje, palygina su įvairių tautinių bendrijų, kaimyninių ir tolimesnių tautų tradicijomis.

6.5.7.2. Išskiria lietuviškų advento, Kūčių ir Kalėdų papročių savitumą kitų tautų kontekste. Susipažįsta su įvairių religinių konfesijų kalėdinėmis tradicijomis.

6.5.7.3. Apibūdina baltų ir krikščioniškų tradicijų persipynimą lietuviškose velykinio laikotarpio apeigose, palygina skirtingų religinių konfesijų velykinius papročius.

6.5.7.4. Rasos (Joninių, Kupolių) šventės tradicijas sugretina su kitų šalių vidurvasario šventės tradicijomis. Remdamiesi šaltiniais, nagrinėja Žolinių šventės kilmę, papročius, tradicijas, palygina su kaimyninių ir kitų šalių tradicijomis.

6.5.7.5. Aptaria tradicinių darbų, amatų ir verslų reikšmę Lietuvos ūkiui, jų raidą, analizuoja kaitos priežastis. Apibūdina ūkinėje veikloje naudotus tradicinius technikos ir mechaninius įrengimus, susisiekimo priemones. Palygina tradicinių dirbinių realizavimo būdus praeityje ir dabar.

6.5.7.6. Aptaria tradicinius darbus ir amatus Lietuvos nematerialaus kultūros paveldo sąvade ir UNESCO registre, tautinio paveldo produktų ir tradicinių amatų meistrų sertifikavimą, analizuoja kitų šalių pavyzdžius.

6.5.8. Liaudies kūryba.

6.5.8.1. Mokiniai pristato tarmių ir patarnių įvairovę Lietuvoje, apibūdina jų gyvąją tradiciją.

6.5.8.2. Apibūdina raudų ypatybes, paskirtį ir simbolizmą. Aptaria giesmių įvairovę, giedojimo tradicijos kaitą. Nagrinėja šeimos dainų žanrą, klausosi ir atlieka pasirinktus muzikinio folkloro kūrinius.

6.5.8.3. Tyrinėja sakinio, muzikinio, šokamojo ir žaidybinio folkloro kūrybos formas, žanrų įvairovę ypatumus ir kaitą. Nusako *klojimo teatro* ir *Lietuvių folkloro teatro* reikšmę, apibūdina jų veiklos ypatybes.

6.5.8.4. Aplankydami parodas ir remdamiesi kitais šaltiniais, gilinasi į šiuolaikinę tautodailę. Atpažįsta liaudies kūrybos elementus mėgėjų ir profesionalų darbuose – aranžuotėse, stilizacijose, autoriniuose kūriniuose.

6.6. Mokymosi turinys. 11–12 klasė.

6.6.1. Žmogaus gyvenimo ciklo tarpsniai ir apeigos.

6.6.1.1. Remdamiesi tyrėjų darbais ir kitais šaltiniais, mokiniai nagrinėja baltų sampratą apie svarbiausius žmogaus gyvenimo etapus nuo kūdikystės iki senatvės.

6.6.1.2. Tyrinėja vedybų apeigas ir jų prasmę, vertina tradicijų įtraukimą į šiuolaikines vestuves.

6.6.1.3. Apibūdina gimtųjų, vardynų ir krikštynų papročius, apeigas, diskutuoja apie jų atspindžius šiuolaikinėse krikštynose ar vardynose.

6.6.1.4. Mokosi archajiškų vestuvinių dainų, lopšinių ir kito folkloro, susijusio su šeimos šventėmis ir papročiais.

6.6.1.5. Gilinasi į vaikų auginimo ir auklėjimo tradicijas, svarsto jų taikymo dabartiniam vaikų auklėjimui šeimoje ir ugdymo įstaigose galimybes.

6.6.1.6. Nagrinėja archajišką mirties ir pomirtinio pasaulio sampratą, raudų semantiką, laidotuvių papročius ir apeigas, jų kaitą.

6.6.2. Paprotinis elgesys.

6.6.2.1. Mokiniai analizuoja įvairius šaltinius apie baltų paprotinį elgesį, įvertindami bendruomeninį sprendimų priėmimą per *krivules*, vyrų ir moterų santykius, pagarbą protėviams, teisingumo, darbštumo ir kitas svarbiausias vertybes. Tyrinėja šių vertybių atspindžius smulkiojoje ir pasakojamojoje tautosakoje, dainose, sutartinėse ir kitoje liaudies kūryboje.

6.6.2.2. Interpretuoja lietuvių kalboje išsaugotas senąsias dorovinio mąstymo formas, palygindami žodžius *darna*, *dermė*, *dora* su kitais vertybinę prasmę turinčiais žodžiais – *darbas*, *užderėjimas*, *suderėjimas* ir kt.

6.6.2.3. Gilinasi į Marijos Gimbutienės tyrimus apie Senosios Europos matricentrinę kultūrą ir jos dorovinių nuostatų atspindžius baltų kultūroje. Nagrinėja Lietuvos valdovo Gedimino laiškus, Lietuvos statutus ir kitus senuosius dokumentus, atpažindami juose baltų paprotinės teisės palikimą.

6.6.3. Baltų palikimas kultūriniame kraštovaizdyje.

6.6.3.1. Mokiniai tyrinėja išskirtinę Lietuvos kraštovaizdžio ypatybę – piliakalnių, jų paskirtį, ryšį su senosiomis baltų žemėmis.

6.6.3.2. Diskutuoja apie piliakalnių, alkakalnių etimologiją, raidą ir išlikimą. Nagrinėja senąsias baltų šventvietes, palygina su kitų pasaulio kultūrų senosiomis šventyklomis.

6.6.3.3. Analizuoja šaltinius apie kitus baltų kraštovaizdžio palikimą menančius objektus – mitologinius akmenis, ypatingus medžius, šaltinius, versmes ir kt.

6.6.3.4. Svarsto piliakalnių ir kitų baltų palikimo objektų reikšmę šių dienų kultūroje.

6.6.4. Archeologinis kostiumas.

6.6.4.1. Remdamiesi tyrimais, susipažindami su muziejų ekspozicijomis ar dalyvaudami gyvosios istorijos renginiuose, moksleiviai nagrinėja I–XVI a. baltų aprangą.

6.6.4.2. Diskutuoja apie archeologinių radinių reikšmę atkuriant archeologinį kostiumą, jo autentiškumą ir interpretacijas, pasigaminimo galimybes.

6.6.4.3. Tyrinėja baltų aprangos elementų simboliką, sąsajas su apeigomis ir papročiais. Atpažįsta šiuos elementus XVIII–XIX amžiaus lietuvių ir latvių tautiniuose kostiumuose.

6.6.4.4. Palygina baltų ir kitų kraštų (skandinavų, keltų ir kt.) archeologinio kostiumo rekonstrukcijas.

6.6.4.5. Įvardija baltų aprangos dabartinę nešioseną per įvairius renginius ar užsiimant tam tikra veikla, svarsto ir interpretuoja archeologinio kostiumo atskirų elementų pritaikymą šiuolaikinei aprangai.

6.6.5. Mityba ir sveikatos tausojimas baltų kultūroje.

6.6.5.1. Mokiniai nagrinėja mūsų krašte vartotus seniausius maisto produktus, jų paruošimo būdus, palygina baltų mitybą su Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės tradicine virtuve.

6.6.5.2. Tyrinėja kalendorinių, šeimos švenčių apeiginių patiekalų simboliką ir jos sąsajas su baltų pasaulėžiūra. Aptaria šiuolaikines baltų genčių ir LDK laikų kulinarinio paveldo rekonstrukcijas.

6.6.5.3. Analizuoja senąsias pirties tradicijas, susijusius tikėjimus, simboliką ir apeigas. Apibūdina archajiškos baltiškos pirties sąsajas su finougrų ir slavų pirtimis, palygina su Romos ir kitų senovės civilizacijų pirties kultūra.

6.6.6. Pasaulėžiūra, mitologija ir religija.

6.6.6.1. Remdamiesi mokslininkų darbais, mokiniai nagrinėja Deivės Motinos religiją ir vėlesnio laikotarpio baltų pasaulėžiūros, mitologijos ir religijos pagrindinius bruožus, šaltinius, raidą.

6.6.6.2. Analizuoja baltų kultūrai būdingų mitinių vaizdinių prasmę, prigimtinį žmogaus santykį su gamta, animistinę pasaulėžiūrą.

6.6.6.3. Išskiria pomirtinio gyvenimo sampratą, interpretuoja jos apraiškas kalendorinėse, darbo ir šeimos apeigose, sakytiniame ir muzikiniame folklоре, vaizduojamajame mene, dirbiniuose, architektūroje ir kitame pavelde.

6.6.6.4. Palygina baltų pasaulėžiūrą, mitologiją ir religiją su kitų senovės kultūrų palikimu.

6.6.7. Kalendoriniai papročiai, amatai ir verslai.

6.6.7.1. Mokiniai apibūdina baltų kalendoriaus ir laiko matavimo raidą, ciklinę laiko sampratą. Nagrinėja kalendorinių papročių, su jais susijusios tautosakos ir kito folkloro semantiką, ypatybes. Mokosi kalendorinių dainų, žaidimų ir kito folkloro.

6.6.7.2. Pagrindžia žemdirbystės ir gyvulininkystės švenčių ryšį su gamtos ciklais, dievybėmis, paaiškina su tam tikrais darbais siejamą simboliką. Analizuoja baltų žemdirbystės, gyvulininkystės, medžioklės ir žvejybos ypatumus.

6.6.7.3. Tyrinėja baltų amatų ir verslų įvairovę (gintaro rinkimas ir apdirbimas, kalvystė ir kt.) kitų tuometinių Europos kultūrų kontekste. Nurodo įvairiais laikotarpiais vykusios baltų prekybos ypatybes.

6.6.7.4. Renka informaciją ir diskutuoja apie baltų darbų ir amatų rekonstrukcijas, jų sklaidą Lietuvoje ir užsienyje.

6.6.8. Baltų kūryba.

6.6.8.1. Remdamiesi įvairiais šaltiniais ir analizuodami pavyzdžius, mokiniai samprotauja apie senos kilmės sakytinės tautosakos savitumą, simboliką ir vertę.

6.6.8.2. Nagrinėja archajiškas sutartinių ypatybes (poetines, muzikines, choreografines), mokosi sutartines giedoti ir šokti. Tyrinėja kitus seniausius dainuojamosios tautosakos žanrus – raudas, karines-istorines, kalendorines ir darbo dainas, mokosi pasirinktas.

6.6.8.3. Apibūdina archajiškus baltų muzikos instrumentus – ragus, daudytes, skudučius, kankles ir kt., pagal galimybes jais groja.

6.6.8.4. Susipažinę su muziejiniais eksponatais, archeologiniais tyrimais, vaizdine medžiaga ir kitais šaltiniais, nagrinėja baltų taikomąjį, vaizduojamąjį ir paprotinį meną, jo elementus įtraukia į savo kūrybą.

7. Pasiekimų vertinimas

(bus papildyta)

7.1. Mokinių pasiekimų lygių požymiai pateikiami klasių koncentrams ir yra detalizuoti keturiais lygiais: slenkstinis (I), patenkinamas (II), pagrindinis (III), aukštesnysis (IV).

Kai mokinių pasiekimai vertinami pažymiais, jie siejami su pasiekimų lygiais: slenkstinis (I) lygis – 4, patenkinamas (II) lygis – 5–6, pagrindinis (III) lygis – 7–8, aukštesnysis (IV) lygis – 9–10.

Nurodomi pasiekimų lygių požymiai skirti vertinti mokinių pasiekimus ir daromą pažangą.

7.2. Pasiekimų vertinimas pradiniam ugdyme

7.3. Pasiekimų vertinimas pagrindiniame ugdyme

7.4. Pasiekimų vertinimas viduriniame ugdyme

8. Pasiekimų lygių požymiai

8.1. Pasiekimų lygių požymiai. 1–2 klasės

Pasiekimų lygiai			
Slenkstinis (I)	Patenkinamas (II)	Pagrindinis (III)	Aukštesnysis (IV)
A. Etninės kultūros pažinimas			
A1.1.1. Mokytojo padedamas pagal duotą pavyzdį bendriausiais bruožais įvardija tradicijas, susijusias su šeima, gimine, gyvenimo būdu.	A1.1.2. Mokytojo padedamas bendriausiais bruožais nusako tradicijas, susijusias su šeima, gimine, gyvenimo būdu.	A1.1.3. Bendriausiais bruožais aptaria tradicijas, susijusias su šeima, gimine, gyvenimo būdu.	A1.1.4. Savarankiškai bendrais bruožais aptaria tradicijas, susijusias su šeima, gimine, gyvenimo būdu, pateikia pavyzdžių iš savo patirties.
A1.2.1. Mokytojo padedamas dalijasi išpūdžiais apie vaikų folkloro, tautodailės ir kitus kūrinius. Įvardija kelis savo mėgstamus kūrinius.	A1.2.2. Dalijasi išpūdžiais apie vaikų folkloro, tautodailės ir kitus kūrinius. Įvardija kelis savo mėgstamus kūrinius, mėgina juos apibūdinti.	A1.2.3. Dalijasi išpūdžiais apie vaikų folkloro, tautodailės ir kitus kūrinius, įvardija mėgstamiausius ir juos apibūdina.	A1.2.4. Dalijasi išpūdžiais apie vaikų folkloro, tautodailės ir kitus kūrinius. Įvardija savo mėgstamus kūrinius, juos apibūdina, paaiškina savo nuomonę.
A1.3.1. Mokytojo padedamas įvardija svarbiausius kalendorinius papročius ir šeimos narių darbus.	A1.3.2. Mokytojo padedamas aptaria svarbiausius kalendorinius papročius ir šeimos narių darbus, žmogaus ryšį su gamta senojoje pasaulėžiūroje.	A1.3.3. Aptaria svarbiausius kalendorinius papročius ir šeimos narių darbus, žmogaus ryšį su gamta senojoje pasaulėžiūroje.	A1.3.4. Pateikdamas pavyzdžių išsamiai aptaria svarbiausius kalendorinius papročius ir šeimos narių darbus, žmogaus ryšį su gamta senojoje pasaulėžiūroje.
A2.1.1. Mokytojo padedamas papasakoja apie vieną etninės kultūros sritį.	A2.1.2. Mokytojo padedamas papasakoja apie porą etninės kultūros sričių, remdamasis šeimos, giminės tradicijomis.	A2.1.3. Papasakoja apie kelias etninės kultūros sritis, remdamasis šeimos, giminės tradicijomis.	A2.1.4. Papasakoja apie kelias etninės kultūros sritis, remdamasis šeimos, giminės tradicijomis ir kitomis žiniomis.
A2.2.1. Mokytojo padedamas pasako, ką žino apie kitos tautos iš artimos aplinkos (pvz. klasės) tradicinę kultūrą.	A2.2.2. Mokytojo padedamas dalijasi žiniomis apie kitos tautos iš artimos aplinkos (klasės, mokyklos) tradicinę kultūrą.	A2.2.3. Dalijasi žiniomis apie kitų tautų iš artimos aplinkos (klasės, mokyklos) tradicinę kultūrą.	A2.2.4. Pateikdamas pavyzdžių dalijasi žiniomis apie kitų tautų iš artimos aplinkos tradicinę kultūrą.
B. Etninės kultūros raiška			
B1.1.1. Mokytojo padedamas atlieka turinyje nurodytų žanrų vaikų folkloro kūrinius.	B1.1.2. Mokytojo padedamas atlieka, improvizuoja turinyje nurodytų žanrų vaikų folkloro kūrinius.	B1.1.3. Atlieka, improvizuoja, interpretuoja turinyje nurodytų žanrų vaikų folkloro kūrinius.	B1.1.4. Sklandžiai atlieka, improvizuoja, interpretuoja turinyje nurodytų žanrų vaikų folkloro kūrinius.
B1.2.1. Mokytojo padedamas pagal pavyzdį pasigamina paprastų tautodailės ir tradicinių amatų dirbinių, liaudies muzikos / garso instrumentų.	B1.2.2. Mokytojo padedamas pasigamina paprastų tautodailės ir tradicinių amatų dirbinių, liaudies muzikos / garso instrumentų.	B1.2.3. Pagal nurodytus kriterijus savarankiškai pasigamina paprastų tautodailės ir tradicinių amatų dirbinių, liaudies muzikos / garso	B1.2.4. Pagal nurodytus kriterijus savarankiškai pasigamina ir pamoko kitus, kaip pasigaminti paprastų tautodailės ir tradicinių amatų dirbinių,

		instrumentų.	liaudies muzikos / garso instrumentų.
B2.1.1. Mokytojo padedamas mėgina kelti etnokultūrinės raiškos idėjas, savais žodžiais jas apibūdinti.	B2.1.2. Mokytojo padedamas siūlo etnokultūrinės raiškos idėjas ir kai kurias pasiūlytu būdu išbando pažįstamose situacijose.	B2.1.3. Siūlo etnokultūrinės raiškos idėjas ir jas kūrybiškai išbando artimoje aplinkoje.	B2.1.4. Siūlo etnokultūrinės raiškos idėjas, jas pagrindžia ir įgyvendina artimoje aplinkoje.
B2.2.1. Atsako į vieną kitą paprastą klausimą apie etnokultūrinės raiškos idėjas ir atliktus kūrinius.	B2.2.2. Mokytojo padedamas vertina savo ir kitų klasės draugų etnokultūrinės raiškos idėjas, atsako į klausimus apie atliktus kūrinius.	B2.2.3. Vertina savo ir kitų klasės draugų etnokultūrinės raiškos idėjas, dalijasi įspūdžiais apie atliktus kūrinius.	B2.2.4. Argumentuodamas vertina savo ir kitų klasės draugų etnokultūrinės raiškos idėjas, diskutuoja apie atliktus kūrinius.
C. Etninės kultūros vertybių refleksija			
C1.1.1. Mokytojo padedamas išreiškia savo suvokimą apie tradicijų reikšmę, nurodydamas vieną kitą pavyzdį iš artimiausios aplinkos.	C1.1.2. Mokytojo padedamas išreiškia įvairiais būdais (pasakodamas, piešdamas, vaidindamas ir kt.) savo suvokimą apie tradicijų reikšmę, pateikia pavyzdžių iš artimiausios aplinkos.	C1.1.3. Išreiškia įvairiais būdais (pasakodamas, piešdamas, vaidindamas ir kt.) savo suvokimą apie tradicijų reikšmę, pateikia pavyzdžių iš artimiausios aplinkos.	C1.1.4. Įvairiais būdais (pasakodamas, piešdamas, vaidindamas ir kt.) aktyviai išreiškia savo suvokimą apie tradicijų reikšmę, pateikia įvairių pavyzdžių iš artimiausios aplinkos.
C1.2.1. Mėgina savais žodžiais nusakyti tradicijų reikšmę. Paklaustas mėgina ieškoti atsakymų apie kai kurias etninės kultūros vertybes.	C1.2.2. Dalijasi mintimis apie tradicijų reikšmę. Kelia klausimus ir ieško atsakymų apie labiau žinomas etninės kultūros vertybes.	C1.2.3. Dalijasi mintimis apie tradicijų reikšmę praeityje ir dabar. Kelia klausimus ir ieško atsakymų apie etninės kultūros vertybes.	C1.2.4. Palygina tradicijų reikšmę praeityje ir dabar. Kelia klausimus ir ieško atsakymų apie įvairias etninės kultūros vertybes.
C1.3.1. Mokytojo padedamas, remdamasis patirtimi mėgina nusakyti kai kurias kitų tautų tradicines vertybes.	C1.3.2. Mokytojo padedamas, remdamasis patirtimi, fragmentiškai pasakoja apie kai kurias kitų tautų tradicines vertybes.	C1.3.3. Remdamasis patirtimi dalijasi mintimis apie kitų tautų tradicines vertybes ir išsako savo požiūrį į jas.	C1.3.4. Remdamasis patirtimi ir etnokultūrinėmis žiniomis, dalijasi mintimis apie kitų tautų tradicines vertybes ir išsako savo požiūrį į jas.
C2.2.1. Mokytojo padedamas dalyvauja svarstant kitų pateiktas idėjas dėl tradicijų tęstinumo savo šeimoje, giminėje, klasėje.	C2.2.2. Dalyvauja svarstant kitų pateiktas idėjas dėl tradicijų tęstinumo savo šeimoje, giminėje, klasėje.	C2.2.3. Siūlo ir komentuoja kitų pateiktas idėjas dėl tradicijų tęstinumo savo šeimoje, giminėje, klasėje.	C2.2.4. Siūlo ir komentuoja kitų pateiktas idėjas dėl tradicijų tęstinumo savo šeimoje, giminėje, klasėje, vietos bendruomenėje.

8.2. Pasiekimų lygių požymiai. 3–4 klasės

Pasiekimų lygiai			
Slenkstinis (I)	Patenkinamas (II)	Pagrindinis (III)	Aukštesnysis (IV)
A. Etninės kultūros pažinimas			
A1.1.1. Mokytojo padedamas mėgina įvardyti tradicijas, susijusias su šeima, gimine, bendruomene, gyvenimo būdu ir gyvenamąja vieta.	A1.1.2. Įvardija tradicijas, susijusias su šeima, gimine, bendruomene, gyvenimo būdu ir gyvenamąja vieta.	A1.1.3. Aptaria tradicijas, susijusias su šeima, gimine, bendruomene, gyvenimo būdu ir gyvenamąja vieta, pateikia pavyzdžių iš savo patirties.	A1.1.4. Įvairiais aspektais aptaria tradicijas, susijusias su šeima, gimine, bendruomene, gyvenimo būdu ir gyvenamąja vieta, pateikia pavyzdžių iš savo patirties.
A1.2.1. Fragmentiškai nusako įvairių folkloro žanrų ir paprotinės tautodailės kūrinius, mėgina atsakyti į klausimus.	A1.2.2. Pateikdamas pavyzdžių nusako įvairių folkloro žanrų ir paprotinės tautodailės kūrinius, iš dalies atsako į klausimus.	A1.2.3. Pateikdamas pavyzdžių apibūdina įvairių folkloro žanrų kūrinius, išskiria paprotinę tautodailę. Aptaria kolektyvinę liaudies kūrybos prigimtį ir individualią raišką.	A1.2.4. Pateikdamas pavyzdžių, skirtingais aspektais apibūdina įvairių folkloro žanrų kūrinius, išskiria paprotinę tautodailę. Diskutuoja apie kolektyvinę liaudies kūrybos prigimtį ir individualią raišką.
A1.3.1. Mokytojo padedamas iš dalies nusako kalendorinius papročius, bendruomeninius darbus ir svarbiausius amatus.	A1.3.2. Nusako kalendorinius papročius, bendruomeninius darbus ir svarbiausius amatus, žmogaus ryšį su gamta senojoje pasaulėžiūroje.	A1.3.3. Analizuoja, apibūdina ir pristato kalendorinius papročius, bendruomeninius darbus ir svarbiausius amatus, apibūdina žmogaus ryšį su gamta senojoje pasaulėžiūroje.	A1.3.4. Analizuoja, apibūdina, palygina ir pristato kalendorinius papročius, bendruomeninius darbus ir svarbiausius amatus, tyrinėja žmogaus ryšį su gamta senojoje pasaulėžiūroje, pateikia pavyzdžių.
A2.1.1. Mokytojo padedamas randa informaciją ir papasakoja apie etninės kultūros sritį.	A2.1.2. Randa ir aptaria informaciją iš nurodytų šaltinių apie kelias etninės kultūros sritis, kelia klausimus ir ieško atsakymų.	A2.1.3. Nagrinėja informaciją iš nurodytų šaltinių apie kelias etninės kultūros sritis, aiškinasi jų tarpusavio ryšius, keldamas klausimus ir ieškodamas atsakymų.	A2.1.4. Nagrinėja informaciją iš nurodytų ir kitų šaltinių apie kelias etninės kultūros sritis, aiškinasi jų tarpusavio ryšius, kelia klausimus, savais žodžiais paaiškina.
A2.2.1. Mokytojo padedamas dalijasi žiniomis apie kitos tautos iš artimos aplinkos (klasės, mokyklos) tradicinę kultūrą.	A2.2.2. Dalijasi žiniomis apie kitų tautų iš artimos aplinkos (klasės, mokyklos) tradicinę kultūrą.	A2.2.3. Apibūdina lietuvių ir kitų tautų iš artimos aplinkos (klasės, mokyklos) tradicinę kultūrą, pateikia pavyzdžių.	A2.2.4. Pateikdamas pavyzdžių apibūdina lietuvių ir kitų tautų iš artimos ir tolimesnės aplinkos tradicinę kultūrą.
B. Etninės kultūros raiška			
B1.1.1. Mokytojo padedamas mėgina atlikti turinyje nurodytų žanrų vaikų folkloro kūrinius.	B1.1.2. Mokytojo padedamas atlieka, improvizuoja turinyje nurodytų žanrų vaikų folkloro kūrinius.	B1.1.3. Savarankiškai atlieka, improvizuoja, interpretuoja turinyje nurodytų žanrų vaikų folkloro kūrinius, moko kitus.	B1.1.4. Savarankiškai, sklandžiai atlieka, improvizuoja, interpretuoja turinyje nurodytų žanrų vaikų folkloro kūrinius, moko kitus.

B1.2.1. Mėgina pasigaminti įvairių tautodailės ir tradicinių amatų dirbinių, liaudies muzikos / garso instrumentų.	B1.2.2. Pasigamina įvairių iš dalies atitinkančių aptartus kriterijus tautodailės ir tradicinių amatų dirbinių, liaudies muzikos / garso instrumentų.	B1.2.3. Pasigamina įvairių atitinkančių aptartus kriterijus tautodailės ir tradicinių amatų dirbinių, liaudies muzikos / garso instrumentų.	B1.2.4. Pasigamina įvairių visiškai atitinkančių aptartus kriterijus tautodailės ir tradicinių amatų dirbinių, liaudies muzikos / garso instrumentų.
B2.1.1. Mokytojo padedamas kelia etnokultūrinės raiškos idėjas ir mėgina jas įgyvendinti klasės, mokyklos bendruomenės veikloje.	B2.1.2. Mokytojo padedamas kelia etnokultūrinės raiškos idėjas ir jas įgyvendina klasės, mokyklos bendruomenės veikloje.	B2.1.3. Kelia etnokultūrinės raiškos idėjas ir kūrybiškai jas įgyvendina klasės, mokyklos bendruomenės veikloje.	B2.1.4. Remdamasis įvairiais liaudies kūrybos pavyzdžiais kelia etnokultūrinės raiškos idėjas ir kūrybiškai jas įgyvendina klasės, mokyklos bendruomenės veikloje.
B2.2.1. Mėgina vertinti savo ir kitų etnokultūrinės raiškos idėjas ir jų įgyvendinimą.	B2.2.2. Intuityviai savais žodžiais vertina savo ir kitų etnokultūrinės raiškos idėjas ir jų įgyvendinimą.	B2.2.3. Vertina savo ir kitų etnokultūrinės raiškos idėjas ir jų įgyvendinimą pagal pateiktus kriterijus.	B2.2.4. Įvairiais aspektais vertina savo ir kitų etnokultūrinės raiškos idėjas ir jų įgyvendinimą pagal savo papildytus kriterijus.
C. Etninės kultūros vertybių refleksija			
C1.1.1. Nusako kai kurių tradicijų reikšmę, pateikia vieną kitą pavyzdį.	C1.1.2. Remdamasis asmenine patirtimi nusako tradicijų reikšmę, pateikia pavyzdžių iš artimos aplinkos.	C1.1.3. Remdamasis pateiktais kriterijais apibūdina tradicijų reikšmę, pateikia pavyzdžių iš artimos ir kitos labiau žinomos aplinkos.	C1.1.4. Remdamasis patirtimi ir etnokultūrinėmis žiniomis apibūdina tradicijų reikšmę, pateikia įvairių pavyzdžių.
C1.2.1. Mokytojo padedamas aptaria tradicijų reikšmę. Paskatintas kartais klausia ir ieško atsakymų apie etninės kultūros vertybes.	C1.2.2. Aptaria tradicijų reikšmę. Paskatintas kelia klausimus ir ieško atsakymų apie etninės kultūros vertybes, jų tęstinumą.	C1.2.3. Aptaria tradicijų reikšmę praeityje ir dabar. Kelia klausimus ir ieško atsakymų apie etninės kultūros vertybes, jų tęstinumą.	C1.2.4. Savais žodžiais apibūdina tradicijų reikšmę praeityje ir dabar. Kelia klausimus ir savarankiškai ieško atsakymų apie etninės kultūros vertybes, jų tęstinumą.
C1.3.1. Mokytojo padedamas įsitraukia į kultūrinės įvairovės vertės aptarimą.	C1.3.2. Mokytojo padedamas įsitraukia į kultūrinės įvairovės vertės aptarimą, iš dalies nusako savo požiūrį apie pasirinktos kitos tautos tradicines vertybes.	C1.3.3. Aptaria kultūrinės įvairovės vertę, dalijasi mintimis apie pažįstamų kitų tautų tradicines vertybes, išsakydamas savo požiūrį.	C1.3.4. Apibūdina kultūrinės įvairovės vertę, aktyviai dalijasi mintimis apie pažįstamų kitų tautų tradicines vertybes, išsakydamas savo požiūrį.
C2.1.1. Pateikia kai kurių siūlymų dėl tradicijų tęstinumo ir plėtros klasės gyvenime.	C2.1.2. Pateikia siūlymų dėl tradicijų tęstinumo ir plėtros klasės ir mokyklos bendruomenėje.	C2.1.3. Pateikia siūlymų, dalijasi mintimis dėl tradicijų tęstinumo ir plėtros klasės, mokyklos ir vietos bendruomenėje.	C2.1.4. Aktyviai teikia siūlymus ir dalijasi mintimis dėl tradicijų tęstinumo ir plėtros klasės, mokyklos ir vietos bendruomenėje.

8.3. Pasiekimų lygių požymiai. 5–6 klasės

Pasiekimų lygiai			
Slenkstinis (I)	Patenkinamas (II)	Pagrindinis (III)	Aukštesnysis (IV)

A. Etninės kultūros pažinimas			
A1.1.1. Mokytojo padedamas fragmentiškai aptaria etnografinių regionų bruožus, bendruomenių įvairovę, kai kuriuos etnokultūros reiškinius ir objektus.	A1.1.2. Nurodo kai kuriuos etnografinių regionų bruožus, bendruomenių įvairovę, kai kuriuos etnokultūros reiškinius ir objektus.	A1.1.3. Apibūdina etnografinių regionų bruožus, bendruomenių įvairovę, etnokultūros reiškinius ir objektus.	A1.1.4. Apibūdina ir apibendrina etnografinių regionų bruožus, bendruomenių įvairovę, etnokultūros reiškinius ir objektus, pateikia savo regiono pavyzdžių.
A.1.2.1. Mokytojo padedamas atpažįsta turinyje nurodytus folkloro žanrus, muzikavimo tradicijas, tarmes, taikomąją tautodailę.	A.1.2.2. Mokytojo padedamas nusako turinyje nurodytus folkloro žanrus, muzikavimo tradicijas, tarmes, taikomąją tautodailę. Nurodo kai kuriuos tradicinės vaikų kūrybos praeityje ir dabar skirtumus, panašumus.	A.1.2.3. Apibūdina turinyje nurodytus folkloro žanrus, muzikavimo tradicijas, tarmes, išskiria taikomąją tautodailę. Palygina tradicinę vaikų kūrybą praeityje ir dabar.	A.1.2.4. Apibūdina ir apibendrina turinyje nurodytus folkloro žanrus, muzikavimo tradicijas, tarmes, išskiria taikomąją tautodailę. Pateikdamas pavyzdžių palygina tradicinę vaikų kūrybą praeityje ir dabar.
A1.3.1. Mokytojo padedamas nusako kai kuriuos etnografinių regionų kalendorinius papročius ir su jais susijusius tradicinius prekybos būdus ir verslus, aptaria Lietuvos tradicinę augaliją ir gyvūniją.	A1.3.2. Mokytojo padedamas nusako etnografinių regionų kalendorinius papročius ir su jais susijusius tradicinius prekybos būdus ir verslus, apibūdina Lietuvos tradicinę augaliją ir gyvūniją.	A1.3.3. Palygina skirtingų etnografinių regionų kalendorinius papročius ir su jais susijusius tradicinius prekybos būdus ir verslus. Aptaria gamtos reikšmę Lietuvos tradicinėje kultūroje.	A1.3.4. Remdamasis šaltiniais, palygina skirtingų etnografinių regionų kalendorinius papročius ir su jais susijusius tradicinius prekybos būdus ir verslus. Pateikdamas pavyzdžių aptaria gamtos reikšmę tradicinėje kultūroje.
A2.1.1. Iš nurodytų šaltinių atsirenka informaciją apie skirtingas etninės kultūros sritis, iš dalies jas palygina.	A2.1.2. Atsirenka informaciją iš įvairių šaltinių apie skirtingas etninės kultūros sritis, pagal pateiktus kriterijus jas palygina.	A2.1.3. Analizuoja informaciją iš įvairių šaltinių apie skirtingas etninės kultūros sritis, jas palygina.	A2.1.4. Analizuoja ir apibendrina informaciją iš įvairių šaltinių apie skirtingas etninės kultūros sritis, jas palygina, pateikia išvadas.
A2.2.1. Apibūdina lietuvių ir pasirinktos Lietuvos tautinės bendrijos, kaimyninės tautos tradicijas.	A2.2.2. Palygina lietuvių ir pasirinktos Lietuvos tautinės bendrijos, kaimyninės tautos tradicijas.	A2.2.3. Palygina lietuvių ir Lietuvos tautinių bendrijų bei kaimyninių tautų tradicijas, pateikia išvadas.	A2.2.4. Palygina lietuvių ir Lietuvos tautinių bendrijų bei kaimyninių tautų tradicijas, pateikia išvadas ir jas apibendrina.
B. Etninės kultūros raiška			
B1.1.1. Mokytojo padedamas atlieka turinyje nurodytų žanrų folkloro kūrinius, fragmentiškai aptaria atliekamų kūrinių regioninius bruožus.	B1.1.2. Mokytojo padedamas atlieka, improvizuoja turinyje nurodytų žanrų folkloro kūrinius, aptaria atliekamų kūrinių regioninius bruožus.	B1.1.3. Atlieka, improvizuoja, interpretuoja turinyje nurodytų žanrų folkloro kūrinius, aptaria atliekamų kūrinių regioninius bruožus.	B1.1.4. Sklandžiai atlieka, improvizuoja, interpretuoja turinyje nurodytų žanrų folkloro kūrinius, išsamiai apibūdina atliekamų kūrinių regioninius bruožus.
B1.2.1. Mokytojo padedamas pasigamina tautodailės ir tradicinių amatų dirbinių, liaudies muzikos / garso instrumentų, minimaliai atitinkančių aptartus kriterijus.	B1.2.2. Pasigamina tautodailės ir tradicinių amatų dirbinių, liaudies muzikos / garso instrumentų, iš dalies atitinkančių aptartus kriterijus.	B1.2.3. Išmėgindamas įvairias technikas pasigamina tautodailės ir tradicinių amatų dirbinių, liaudies muzikos / garso instrumentų, atitinkančių aptartus kriterijus.	B1.2.4. Išmėgindamas įvairias technikas pasigamina tautodailės ir tradicinių amatų dirbinių, liaudies muzikos / garso instrumentų, maksimaliai atitinkančių aptartus kriterijus.
B2.1.1. Remdamasis liaudies kūrybos	B2.1.2. Remdamasis etnokultūros	B2.1.3. Remdamasis etnokultūros	B2.1.3. Remdamasis etnokultūros

pavyzdžiais, kelia ir bando įgyvendinti etnokultūrinės raiškos idėjas klasės, mokyklos veikloje.	žiniomis, patirtimi, liaudies kūrybos pavyzdžiais, kelia ir iš dalies įgyvendina etnokultūrinės raiškos idėjas klasės, mokyklos veikloje.	žiniomis, patirtimi, liaudies kūrybos pavyzdžiais, kelia ir kūrybiškai įgyvendina etnokultūrinės raiškos idėjas klasės, mokyklos ir vietos bendruomenės veikloje.	žiniomis, patirtimi, liaudies kūrybos pavyzdžiais, kelia, svarsto etnokultūrinės raiškos idėjas ir jas kūrybiškai įgyvendina klasės, mokyklos ir vietos bendruomenės veikloje.
B2.2.1. Išsako nuomonę apie savo ir kitų etnokultūrinės raiškos idėjas, jų įgyvendinimą.	B2.2.2. Vertina savo ir kitų etnokultūrinės raiškos idėjas ir jų įgyvendinimą pagal dalį sutartų kriterijų.	B2.2.3. Vertina savo ir kitų etnokultūrinės raiškos idėjas ir jų įgyvendinimą pagal sutartus kriterijus.	B2.2.4. Argumentuodamas vertina savo ir kitų etnokultūrinės raiškos idėjas ir jų įgyvendinimą pagal sutartus kriterijus.
C. Etninės kultūros vertybių refleksija			
C1.1.1. Remdamasis patirtimi minimaliai išreiškia savo suvokimą apie tradicijų reikšmę, pateikia pavienius labiau žinomus pavyzdžius.	C1.1.2. Remdamasis patirtimi išreiškia savo suvokimą apie tradicijų reikšmę, pateikia kelis pavyzdžius iš artimos aplinkos.	C1.1.3. Remdamasis patirtimi išreiškia savo suvokimą apie tradicijų reikšmę, pateikia įvairių pavyzdžių iš artimos ir tolimesnės aplinkos.	C1.1.4. Remdamasis patirtimi išsamiai perteikia savo suvokimą apie tradicijų reikšmę, pateikia įvairių pavyzdžių iš artimos ir tolimesnės aplinkos.
C1.2.1. Atsako į vieną kitą klausimą apie tradicijų reikšmę, nuolatinį etninės kultūros vertybių atsinaujinimą ir tęstinumą.	C1.2.2. Remdamasis pavyzdžiais, įvardija tradicijų reikšmę. Ištraukia į svarstymus etninės kultūros vertybių nuolatinio atsinaujinimo ir tęstinumo klausimais.	C1.2.3. Remdamasis pavyzdžiais, nagrinėja tradicijų reikšmę praeityje ir dabar. Svarsto etninės kultūros vertybių nuolatinio atsinaujinimo ir tęstinumo klausimus.	C1.2.4. Remdamasis įvairiais pavyzdžiais, pagrindžia tradicijų reikšmę praeityje ir dabar. Kelia ir svarsto etninės kultūros vertybių nuolatinio atsinaujinimo ir tęstinumo klausimus.
C1.3.1. Nusako savo požiūrį į kitų tautų tradicijas ir kultūrinę įvairovę.	C1.3.2. Nusako savo požiūrį apie įvairių tautų tradicinių vertybių savitumą, kultūrinę įvairovę, pateikia kai kurias labiau žinomus pavyzdžius.	C1.3.3. Išreiškia savo požiūrį apie įvairių tautų tradicinių vertybių savitumą, kultūrinę įvairovę, pateikdamas pavyzdžių iš Lietuvos ir kitų pasirinktų kraštų.	C1.3.4. Argumentuodamas išreiškia savo požiūrį apie įvairių tautų tradicinių vertybių savitumą, kultūrinę įvairovę, pateikdamas pavyzdžių iš Lietuvos ir kitų kraštų, remdamasis įvairiais šaltiniais.
C2.1.1. Komentuoja kai kurias bendruomeniškumo ypatybes, pagal savo išgales teikia siūlymus dėl bendruomeninių tradicijų tęstinumo ir plėtos.	C2.1.2. Vertina bendruomeniškumą, teikia siūlymų dėl bendruomeninių tradicijų tęstinumo ir plėtos bendruomenėse.	C2.1.3. Vertina bendruomeniškumą, teikia pasiūlymus dėl bendruomeninių tradicijų tęstinumo ir plėtos įvairiose bendruomenėse.	C2.1.4. Argumentuodamas išskiria bendruomeniškumą kaip vertybę, aktyviai teikia pasiūlymus dėl bendruomeninių tradicijų tęstinumo ir plėtos įvairiose bendruomenėse.

8.4. Pasiekimų lygių požymiai. 7–8 klasės

Pasiekimų lygiai			
Slenkstinis (I)	Patenkinamas (II)	Pagrindinis (III)	Aukštesnysis (IV)
A. Etninės kultūros pažinimas			
A1.1.1. Nusako kai kurias su jaunimu susijusias tradicijas, etnokultūros	A1.1.2. Nusako kai kurias su jaunimu susijusias tradicijas, etnokultūros	A1.1.3. Nagrinėja ir apibūdina su jaunimu susijusias tradicijas,	A1.1.4. Remdamasis įvairiais šaltiniais ir pateikdamas pavyzdžių skirtingais

reiškinius.	reiškinius sociokultūriniuose kontekstuose.	etnokultūros reiškinius įvairiuose sociokultūriniuose kontekstuose.	aspektais nagrinėja ir apibūdina su jaunimu susijusias tradicijas, etnokultūros reiškinius įvairiuose sociokultūriniuose kontekstuose.
A1.2.1. Minimaliai nagrinėja turinyje nurodytus folkloro žanrus ir vaizduojamąją tautodailę.	A1.2.2. Nagrinėja turinyje nurodytus folkloro žanrus ir vaizduojamąją tautodailę. Iš dalies palygina autentišką ir stilizuotą liaudies kūrybą.	A1.2.3. Tyrinėja turinyje nurodytus folkloro žanrus, išskiria vaizduojamąją tautodailę. Palygina autentišką ir stilizuotą liaudies kūrybą.	A1.2.4. Tyrinėja, klasifikuoja turinyje nurodytus folkloro žanrus, išskiria vaizduojamąją tautodailę. Išsamiai palygina autentišką ir stilizuotą liaudies kūrybą.
A1.3.1. Minimaliai nagrinėja kai kurių kalendorinių ir darbo papročių sąsajas su gamtos, astronominiais reiškiniais.	A1.3.2. Nagrinėja nurodytų kalendorinių ir darbo papročių sąsajas su gamtos, astronominiais reiškiniais.	A1.3.3. Analizuoja kalendorinių ir darbo papročių sąsajas su gamtos, astronominiais reiškiniais, jų simboliką.	A1.3.4. Remdamasis įvairiais šaltiniais, išsamiai analizuoja įvairių kalendorinių ir darbo papročių sąsajas su gamtos, astronominiais reiškiniais, jų simboliką.
A2.1.1. Minimaliai nagrinėja informaciją iš kelių šaltinių apie skirtingas etninės kultūros sritis, jas palygina.	A2.1.2. Nagrinėja informaciją iš kelių šaltinių apie skirtingas etninės kultūros sritis, jas palygina, nurodo dalį jų sąsajų.	A2.1.3. Analizuoja ir sistemina informaciją iš įvairių šaltinių apie skirtingas etninės kultūros sritis, jas palygina, nurodo jų sąsajas, pateikia išvadas.	A2.1.4. Analizuoja ir sistemina informaciją iš mokslo darbų ir kitų šaltinių apie skirtingas etninės kultūros sritis, jas palygina, aptaria jų sąsajas, pateikia apibendrinančias išvadas.
A2.2.1. Minimaliai palygina lietuvių ir pasirinktos kitos tautos kultūrinės ypatybes tradicinės kultūros srityje.	A2.2.2. Palygina lietuvių ir kelių kitų tautų kultūrinės ypatybes pasirinktose tradicinės kultūros srityse.	A2.2.3. Palygina lietuvių ir kitų tautų kultūrinės ypatybes skirtingose tradicinės kultūros srityse.	A2.2.4. Palygina lietuvių ir kitų tautų kultūrinės ypatybes skirtingose tradicinės kultūros srityse, pateikdamas apibendrinančias išvadas.
B. Etninės kultūros raiška			
B1.1.1. Atlieka kai kuriuos turinyje nurodytų žanrų folkloro kūrinius, minimaliai atsižvelgdamas į etnografinių regionų tradicinio atlikimo specifiką.	B1.1.2. Atlieka, improvizuoja dalį turinyje nurodytų žanrų folkloro kūrinių, atsižvelgdamas į kai kuriuos etnografinių regionų tradicinio atlikimo aspektus.	B1.1.3. Atlieka, improvizuoja, interpretuoja turinyje nurodytų žanrų folkloro kūrinius, atsižvelgdamas į etnografinių regionų tradicinio atlikimo specifiką.	B1.1.4. Sklandžiai atlieka, improvizuoja, interpretuoja turinyje nurodytų žanrų folkloro kūrinius, remdamasis etnografinių regionų tradicinio atlikimo specifiką.
B1.2.1. Pasigamina tautodailės ir tradicinių amatų dirbinių, liaudies muzikos / garso instrumentų, atitinkančių vieną kitą aptartą kriterijų.	B1.2.2. Remdamasis autentiškais pavyzdžiais pasigamina tautodailės, tradicinių amatų dirbinių, muzikos instrumentų, atitinkančių kelis aptartus kriterijus.	B1.2.3. Remdamasis autentiškais pavyzdžiais ir kūrybiškai interpretuodamas pasigamina tautodailės, tradicinių amatų dirbinių, muzikos instrumentų, atitinkančių aptartus kriterijus.	B1.2.4. Remdamasis autentiškais pavyzdžiais ir kūrybiškai interpretuodamas pasigamina tautodailės, tradicinių amatų dirbinių, muzikos instrumentų, tiksliai atitinkančių aptartus kriterijus.
B2.1.1. Remdamasis patirtimi kelia ir bando įgyvendinti etnokultūrinės raiškos idėjas. Minimaliai dalyvauja etnokultūrinėje veikloje.	B2.1.2. Remdamasis patirtimi kelia ir iš dalies įgyvendina etnokultūrinės raiškos idėjas. Fragmentiškai dalyvauja etnokultūrinėje veikloje.	B2.1.3. Remdamasis patirtimi ir etnokultūrine tradicija, kelia, kūrybiškai įgyvendina etnokultūrinės raiškos idėjas. Dalyvauja įvairioje	B2.1.4. Remdamasis patirtimi ir etnokultūrine tradicija, kelia, svarsto ir kūrybiškai įgyvendina etnokultūrinės raiškos idėjas. Dalyvauja įvairioje

		etnokultūrinėje veikloje.	etnokultūrinėje veikloje ir įtraukia kitus.
B2.2.1. Išsako nuomonę apie savo ir kitų etnokultūrinės raiškos idėjas, jų įgyvendinimo būdus. Dalijasi mintimis apie įgyvendinimo rezultatus.	B2.2.2. Vertina savo ir kitų etnokultūrinės raiškos idėjas, jų įgyvendinimo būdus. Aptaria įgyvendinimo rezultatus pagal aptartus kriterijus.	B2.2.3. Vertina savo ir kitų etnokultūrinės raiškos idėjas, jų įgyvendinimo būdus skirtinguose kontekstuose. Diskutuoja apie įgyvendinimo rezultatus pagal aptartus kriterijus.	B2.2.4. Argumentuodamas vertina savo ir kitų etnokultūrinės raiškos idėjas, svarsto jų įgyvendinimo būdus skirtinguose kontekstuose. Diskutuoja apie įgyvendinimo rezultatus pagal aptartus kriterijus, pateikia apibendrinančių išvalgų.
C. Etninės kultūros vertybių refleksija			
C1.1.1. Pasiremdamas fragmentiškais žiniomis išreiškia suvokimą apie tradicijų reikšmę, pateikia kai kurių pavyzdžių.	C1.1.2. Pasiremdamas bendro pobūdžio žiniomis išreiškia suvokimą apie tradicijų reikšmę, pateikia įvairių pavyzdžių.	C1.1.3. Siedamas iš įvairių šaltinių gautą informaciją, išreiškia savo suvokimą apie tradicijų reikšmę, pateikia įvairių pavyzdžių iš skirtingų kontekstų.	C1.1.4. Siedamas iš įvairių šaltinių gautą informaciją, pagrindžia savo suvokimą apie tradicijų reikšmę, tyrinėja ir pateikia įvairių pavyzdžių iš skirtingų kontekstų.
C1.2.1. Pateikia pavyzdžių apie tradicijų gyvybingumą. Atsako į vieną kitą klausimą apie etninės kultūros nuolatinį atsinaujinimą ir tęstinumą.	C1.2.2. Pateikia pavyzdžių apie tradicijų gyvybingumą. Remdamasis patirtimi ir žiniomis svarsto etninės kultūros nuolatinio atsinaujinimo ir tęstinumo klausimus.	C1.2.3. Pagrindžia tradicijų gyvybingumą, palygindamas praeitį ir dabartį. Remdamasis patirtimi ir žiniomis svarsto etninės kultūros nuolatinio atsinaujinimo ir tęstinumo klausimus.	C1.2.4. Pagrindžia tradicijų gyvybingumą, palygindamas praeitį ir dabartį, įvairias šalis. Pateikdamas pavyzdžių diskutuoja apie etninės kultūros nuolatinio atsinaujinimo ir tęstinumo galimybes.
C1.3.1. Pasidalija mintimis apie įvairių tautų tradicijų savitumą, pagarbą kultūrinei įvairovei.	C1.3.2. Aptaria įvairių tautų tradicijų savitumą, pagarbą kultūrinei įvairovei, pateikia pavyzdžių.	C1.3.3. Svarsto, dalijasi išvalgomis apie įvairių tautų tradicijų vertybių savitumą, pagarbą kultūrinei įvairovei, palygina Lietuvos ir kitų šalių nuostatas šiuo aspektu.	C1.3.4. Svarsto, dalijasi išvalgomis apie įvairių tautų tradicijų savitumą, pagarbą kultūrinei įvairovei, pateikdamas pavyzdžius išsamiai palygina Lietuvos ir kitų šalių nuostatas šiuo aspektu.
C2.1.1. Dalyvauja įgyvendinant kai kurias bendruomeniškumo skatinimo, tradicijų tęstinumo veiklas.	C2.1.2. Dalyvauja svarstymuose ir įgyvendina kai kurias bendruomeniškumo skatinimo, tradicijų tęstinumo veiklas.	C2.1.3. Diskutuoja, inicijuoja, įgyvendina bendruomeniškumo skatinimo, tradicijų tęstinumo veiklas įvairiose aplinkose.	C2.1.4. Diskutuoja, teikdamas idėjas inicijuoja, įgyvendina bendruomeniškumo populiarinimo, skatinimo, tradicijų tęstinumo veiklas įvairiose aplinkose.

8.5. Pasiekimų lygių požymiai. 9–10 klasės

Pasiekimų lygiai			
Slenkstinis (I)	Patenkinamas (II)	Pagrindinis (III)	Aukštesnysis (IV)
A. Etninės kultūros pažinimas			
A1.1.1. Fragmentiškai aptaria pasirinktą	A1.1.2. Nagrinėja nurodytas tradicijas	A1.1.3. Analizuoja tradicijas „savo“ ir	A1.1.4. Remdamasis mokslo darbais

tradiciją „savo“ ir „kito“ aspektu, etnokultūros reiškinius ir objektus, jų reikšmę, minimaliai atsižvelgdamas į istorinį, sociokultūrinį kontekstą.	„savo“ ir „kito“ aspektu, etnokultūros reiškinius ir objektus, jų reikšmę, atsižvelgdamas į kai kuriuos istorinius, sociokultūrinius kontekstus.	„kito“ aspektu, etnokultūros reiškinius ir objektus, jų reikšmę istoriniuose, sociokultūriniuose kontekstuose.	analizuoja įvairias tradicijas „savo“ ir „kito“ aspektu, etnokultūros reiškinius ir objektus, jų reikšmę įvairiuose istoriniuose, sociokultūriniuose kontekstuose.
A1.2.1. Minimaliai apibūdina folkloro žanrų įvairovę, šiuolaikinę tautodailę, liaudies kūrybos elementus mėgėjų ir profesionalų kūryboje.	A1.2.2. Apibūdina folkloro žanrų įvairovę, šiuolaikinę tautodailę. Išskiria liaudies kūrybos elementus mėgėjų ir profesionalų kūryboje.	A1.2.3. Tyrinėja folkloro žanrų įvairovę ir kaitą, šiuolaikinę tautodailę. Aptaria liaudies kūrybos elementus mėgėjų ir profesionalų kūryboje.	A1.2.4. Remdamasis įvairiais šaltiniais tyrinėja folkloro žanrų įvairovę ir kaitą, šiuolaikinę tautodailę. Diskutuoja apie liaudies kūrybos elementus mėgėjų ir profesionalų kūryboje.
A1.3.1. Minimaliai nurodo pasirinktų kalendorinių švenčių sąsajas su mitologija, religija, tradiciniais darbais. Nusako kai kurių tradicinių amatų ir verslų reikšmę Lietuvos ūkiui.	A1.3.2. Nurodo pasirinktų kalendorinių švenčių sąsajas su mitologija, religija, tradiciniais darbais. Nusako tradicinių amatų ir verslų reikšmę Lietuvos ūkiui.	A1.3.3. Analizuoja kalendorinių švenčių sąsajas su mitologija, religija, tradiciniais darbais. Aptaria tradicinių amatų ir verslų reikšmę Lietuvos ūkiui.	A1.3.4. Remdamasis mokslo darbais ir kitais šaltiniais analizuoja kalendorinių švenčių sąsajas su mitologija, religija, tradiciniais darbais. Apibūdina tradicinių amatų ir verslų reikšmę Lietuvos ūkiui siedami su istoriniu kontekstu.
A2.1.1. Remdamasis keliais nurodytais šaltiniais nusako skirtingas etninės kultūros sričių ypatybes.	A2.1.2. Remdamasis šaltiniais apibūdina skirtingas etninės kultūros sričių ypatybes, pateikia dalines išvadas.	A2.1.3. Remdamasis mokslo darbais ir kitais šaltiniais analizuoja skirtingas etninės kultūros sričių ypatybes, pateikia apibendrinančias išvadas.	A2.1.4. Remdamasis mokslo darbais ir kitais šaltiniais, įvertinęs jų patikimumą, analizuoja skirtingas etninės kultūros sričių ypatybes, pateikia apibendrinančias išvadas.
A2.2.1. Aptaria kai kurias lietuvių ir kitų tautų kultūrinės ypatybes keliose tradicinės kultūros srityse.	A2.2.2. Apibūdina lietuvių ir kitų tautų kultūrinės ypatybes skirtingose tradicinės kultūros srityse. Pateikia lietuvių tautos kultūrinių ryšių su kitomis tautomis pavyzdžių.	A2.2.3. Palygina lietuvių ir kitų tautų kultūrinės ypatybes skirtingose tradicinės kultūros srityse. Diskutuoja apie lietuvių tautos kultūrinius ryšius su kitomis tautomis.	A2.2.4. Palygina lietuvių ir kitų tautų kultūrinės ypatybes skirtingose tradicinės kultūros srityse. Diskutuoja apie lietuvių tautos kultūrinius ryšius su įvairiomis kitomis tautomis, remdamasis istoriniu, sociokultūriniu kontekstu.
B. Etninės kultūros raiška			
B1.1.1. Atlieka kai kuriuos turinyje nurodytų žanrų folkloro kūrinius, nusako jų atlikimo stilistikos ypatybes.	B1.1.2. Atlieka, improvizuoja kai kuriuos turinyje nurodytų žanrų folkloro kūrinius, apibūdina jų atlikimo stilistikos ypatybes.	B1.1.3. Atlieka, improvizuoja, interpretuoja turinyje nurodytų žanrų folkloro kūrinius, diskutuoja apie jų atlikimo stilistikos ypatybes, folkloro atspindžius profesionaliajame mene.	B1.1.4. Sklandžiai atlieka, improvizuoja, interpretuoja turinyje nurodytų žanrų folkloro kūrinius, pasiremami autentiškais pavyzdžiais diskutuoja apie jų atlikimo stilistikos ypatybes, folkloro atspindžius profesionaliajame mene.
B1.2.1. Remdamasis autentiškais pavyzdžiais pasigamina tautodailės ir tradicinių amatų dirbinių, atitinkančių vieną kitą nurodytą kriterijų.	B1.2.2. Remdamasis autentiškais pavyzdžiais pasigamina tautodailės ir tradicinių amatų dirbinių, atitinkančių keletą nurodytų kriterijų. Įvardija	B1.2.3. Remdamasis autentiškais pavyzdžiais, kūrybiškai interpretuodamas pasigamina tautodailės ir tradicinių amatų	B1.2.4. Remdamasis autentiškais pavyzdžiais, kūrybiškai interpretuodamas pasigamina tautodailės ir tradicinių amatų dirbinių, tiksliai atitinkančių nurodytus

	tradicinių amatų ir verslų dabartinius sklaidos būdus.	dirbinių, atitinkančių nurodytus kriterijus. Aptaria tradicinių amatų ir verslų sklaidos galimybes.	kriterijus. Vertina tradicinių amatų ir verslų plėtros ir sklaidos galimybes.
B2.1.1. Aptaria etnokultūrinės iniciatyvas, kelia ir įgyvendina kai kurias etnokultūrinės raiškos idėjas. Fragmentiškai dalyvauja etnokultūrinėje veikloje.	B2.1.2. Aptaria įvairias etnokultūrinės iniciatyvas, kelia ir įgyvendina etnokultūrinės raiškos idėjas. Dalyvauja etnokultūrinėje veikloje.	B2.1.3. Remdamasis etnokultūrine tradicija diskutuoja apie įvairias etnokultūrinės iniciatyvas. Kelia ir kūrybiškai įgyvendina etnokultūrinės raiškos idėjas. Dalyvauja įvairioje etnokultūrinėje veikloje.	B2.1.4. Remdamasis etnokultūrine tradicija svarsto įvairias etnokultūrinės iniciatyvas, įvertindamas jų poveikį bendruomenei. Kelia ir kūrybiškai įgyvendina etnokultūrinės raiškos idėjas. Inicijuoja ir dalyvauja įvairioje etnokultūrinėje veikloje.
B2.2.1. Vertina savo ir kitų etnokultūrinės raiškos idėjas, aptaria įgyvendintų idėjų rezultatus.	B2.2.2. Vertina savo ir kitų etnokultūrinės raiškos idėjas, jų aktualumą. Aptaria įgyvendintų idėjų rezultatus ir jų tęstinumą.	B2.2.3. Vertina etnokultūrinės savo ir kitų raiškos idėjas, jų aktualumą, įgyvendinimo galimybes ir sklaidą. Svarsto įgyvendintų idėjų rezultatus ir jų tęstinumą.	B2.2.4. Įvairiais aspektais vertina savo ir kitų etnokultūrinės raiškos idėjas, jų aktualumą, įgyvendinimo galimybes ir sklaidą. Apibendrina įgyvendintų idėjų rezultatus ir jų tęstinumą.
C. Etninės kultūros vertybių refleksija			
C1.1.1. Fragmentiškai interpretuodamas kai kuriuos šaltinius, išreiškia savo suvokimą apie tradicijų reikšmę.	C1.1.2. Bendrais bruožais interpretuodamas šaltinius, išreiškia savo suvokimą apie tradicijų reikšmę pasirinktame sociokultūriniame kontekste.	C1.1.3. Interpretuodamas įvairius šaltinius, išreiškia savo suvokimą apie tradicijų reikšmę sociokultūriniuose kontekstuose.	C1.1.4. Interpretuodamas ir apibendrinamas įvairius šaltinius, svarsto ir pagrindžia savo suvokimą apie tradicijų reikšmę skirtinguose sociokultūriniuose kontekstuose.
C1.2.1. Apibūdina tradicijų vertę. Dalyvauja diskusijose apie etninės kultūros tęstinumo ir inovacijų santykį.	C1.2.2. Apibūdina tradicijų vertę, iš dalies palygindamas praeitį ir dabartį. Pateikdamas vieną kitą pavyzdį, svarsto etninės kultūros tęstinumo ir inovacijų santykį.	C1.2.3. Diskutuoja apie tradicijų vertę, palygindamas praeitį ir dabartį. Pateikdamas įvairių pavyzdžių, svarsto etninės kultūros tęstinumo ir inovacijų santykį.	C1.2.4. Diskutuoja apie tradicijų vertę, argumentuotai palygindamas praeitį ir dabartį. Pateikdamas įvairių pavyzdžių, svarsto etninės kultūros tęstinumo ir inovacijų santykį, kylančias grėsmes, galimybes ir stiprybes.
C1.3.1. Fragmentiškai pasisako dėl tradicinių vertybių reikšmės asmens tautinei savimonei ir savivertei, pagarbos kultūrinei įvairovei.	C1.3.2. Pasisako dėl tradicinių vertybių reikšmės asmens tautinei savimonei ir savivertei, pagarbos kultūrinei įvairovei. Aptaria kai kuriuos nacionalinius arba tarptautinius susitarimus šia tema.	C1.3.3. Diskutuoja apie tradicinių vertybių reikšmę asmens tautinei savimonei ir savivertei, pagarbą kultūrinei įvairovei. Analizuoja nacionalinius ir tarptautinius susitarimus šia tema.	C1.3.4. Diskutuoja apie tradicinių vertybių reikšmę asmens tautinei savimonei ir savivertei, pagarbą kultūrinei įvairovei. Analizuoja ir vertina nacionalinius ir tarptautinius susitarimus, iniciatyvas šia tema.
C2.1.1. Dalyvauja svarstymuose ir veiklose, skirtose tradicijų tęstinumui užtikrinti.	C2.1.2. Dalyvauja svarstymuose ir veiklose, siekdamas tradicijų tęstinumo. Nusako savo nuostatas dėl etninės kultūros vertybių vaidmens formuojantis asmens pasaulėvaizdžiui ir	C2.1.3. Inicijuoja svarstymus ir veiklas, siekdamas tradicijų tęstinumo įvairiose aplinkose. Pagrindžia etninės kultūros vertybių vaidmenį formuojantis asmens pasaulėvaizdžiui	C2.1.4. Inicijuoja svarstymus ir veiklų organizavimą, siekdamas tradicijų tęstinumo įvairiose aplinkose. Išsamiai pagrindžia etninės kultūros vertybių vaidmenį formuojantis asmens

	tapatybei.	ir tapatybe, pateikdamas asmenines išvalgas.	pasaulėvaizdžiui ir tapatybei, pateikdamas asmenines išvalgas.
--	------------	--	--

8.6. Pasiekimų lygių požymiai. 11–12 klasės

Pasiekimų lygiai			
Slenkstinis (I)	Patenkinamas (II)	Pagrindinis (III)	Aukštesnysis (IV)
A. Etninės kultūros pažinimas			
A1.1.1. Fragmentiškai nagrinėja pasirinktus senosios baltų kultūros reiškinius ir objektus: pasaulėžiūrą, gyvenimo būdą, baltų palikimą kultūriniame kraštovaizdyje.	A1.1.2. Tyrinėja nurodytus senosios baltų kultūros reiškinius ir objektus: pasaulėžiūrą, gyvenimo būdą, baltų palikimą kultūriniame kraštovaizdyje.	A1.1.3. Tyrinėja senąją baltų kultūrą: pasaulėžiūrą, gyvenimo būdą, baltų palikimą kultūriniame kraštovaizdyje ir kitus reiškinius bei objektus.	A1.1.4. Remdamasis įvairių etninės kultūros sričių mokslo darbais ir kitais šaltiniais išsamiai tyrinėja senąją baltų kultūrą: pasaulėžiūrą, gyvenimo būdą, baltų palikimą kultūriniame kraštovaizdyje ir kitus reiškinius bei objektus.
A1.2.1. Fragmentiškai nagrinėja baltų sakinio, muzikinio ir kito kūrybinio paveldo ypatybes, simboliką, savitumą, nusako jų vertę.	A1.2.2. Nagrinėja baltų sakinio, muzikinio ir kito kūrybinio paveldo ypatybes, simboliką, savitumą, jų vertę.	A1.2.3. Analizuoja baltų sakinio, muzikinio ir kito kūrybinio paveldo ypatybes, simboliką, savitumą, apibūdina jų vertę, apibendrina.	A1.2.4. Analizuoja baltų sakinio, muzikinio ir kito kūrybinio paveldo ypatybes, simboliką, savitumą, samprotauja, argumentuodamas apibūdina jų vertę, apibendrina.
A1.3.1. Fragmentiškai tyrinėja baltų pasaulėžiūros, mitologijos ir religijos ypatybes, kalendorinius papročius, su jais susijusią tautosaką ir folklorą. Aptaria pasirinktus baltų amatus ir verslus.	A1.3.2. Remdamasis keliais šaltiniais tyrinėja baltų pasaulėžiūros, mitologijos ir religijos ypatybes, kalendorinius papročius, su jais susijusią tautosaką ir folklorą. Aptaria pasirinktus baltų amatus ir verslus.	A1.3.3. Remdamasis įvairiais šaltiniais tyrinėja baltų pasaulėžiūros, mitologijos ir religijos ypatybes, kalendorinius papročius, su jais susijusią tautosaką ir folklorą. Aptaria baltų amatus ir verslus.	A1.3.4. Remdamasis mokslo darbais ir kitais šaltiniais tyrinėja baltų pasaulėžiūros, mitologijos ir religijos ypatybes, kalendorinius papročius, su jais susijusią tautosaką ir folklorą. Pateikdamas įvairių pavyzdžių apibūdina baltų amatus ir verslus.
A2.1.1. Remdamasis keliais šaltiniais nusako kelias etninės kultūros sritis, nurodydamas jų sąsajas tam tikrame istoriniame ir sociokultūriniame kontekste.	A2.1.2. Remdamasis įvairiais šaltiniais apibūdina kelias etninės kultūros sritis ir nurodo jų sąsajas panašiuose istoriniuose ir sociokultūriniuose kontekstuose.	A2.1.3. Remdamasis mokslo darbais ir kitais šaltiniais analizuoja skirtingas etninės kultūros sritis ir jų sąsajas skirtinguose istoriniuose ir sociokultūriniuose kontekstuose.	A2.1.4. Remdamasis mokslo darbais ir kitais šaltiniais analizuoja skirtingas etninės kultūros sritis ir jų sąsajas skirtinguose istoriniuose ir sociokultūriniuose kontekstuose, pateikia apibendrinančias išvadas.
A2.2.1. Fragmentiškai analizuoja baltų ir kitų senųjų kultūrų reiškinius, objektus. Pateikia pastebėjimų apie baltų kultūros reikšmę dabarčiai.	A2.2.2. Analizuoja baltų ir kitų senųjų kultūrų reiškinius ir objektus, išsako išvalgas apie panašumus ir skirtumus. Pateikia pastebėjimų apie baltų ir kitų	A2.2.3. Analizuoja, palygina baltų ir kitų senųjų kultūrų reiškinius ir objektus. Diskutuoja apie baltų ir kitų senųjų kultūrų reikšmę dabarčiai.	A2.2.4. Analizuoja, palygina baltų ir kitų senųjų kultūrų reiškinius ir objektus. Pateikdamas svarius argumentus diskutuoja apie baltų ir kitų senųjų

	senųjų kultūrų reikšmę dabarčiai.		kultūrų reikšmę dabarčiai.
B. Etninės kultūros raiška			
B1.1.1. Atlieka, improvizuoja kelis turinyje nurodytų žanrų kūrinius, iš dalies apibūdina jų ypatybes. Pristato senosios baltų kūrybos elementų įtraukimo į savo kūrybą pavyzdį.	B1.1.2. Atlieka, improvizuoja, interpretuoja turinyje nurodytų žanrų kūrinius, apibūdina jų ypatybes. Pristato kelis senosios baltų kūrybos elementų įtraukimo į savo kūrybą pavyzdžius.	B1.1.3. Atlieka, improvizuoja, interpretuoja turinyje nurodytų žanrų kūrinius, diskutuoja apie jų ypatybes. Pristato senosios baltų kūrybos elementų įtraukimo į savo kūrybą pavyzdžių.	B1.1.4. Sklandžiai atlieka, improvizuoja, interpretuoja turinyje nurodytų žanrų kūrinius, samprotauja ir diskutuoja apie jų ypatybes. Pristato senosios baltų kūrybos elementų įtraukimo į savo kūrybą pavyzdžių.
B1.2.1. Remdamasis įvairiais šaltiniais pasigamina baltų meno dirbinių, senųjų muzikos instrumentų, atitinkančių vieną kitą nurodytą kriterijų, juos pristato, nusako baltų amatų ir verslų sklaidą.	B1.2.2. Remdamasis įvairiais šaltiniais pasigamina baltų meno dirbinių, senųjų muzikos instrumentų, atitinkančių keletą nurodytų kriterijų, juos pristato, aptaria baltų amatų ir verslų sklaidą.	B1.2.3. Remdamasis muziejiniais eksponatais, archeologiniais tyrimais ir kitais šaltiniais pasigamina baltų meno dirbinių, senųjų muzikos instrumentų, atitinkančių nurodytus kriterijus, juos pristato, vertina baltų amatų ir verslų sklaidą.	B1.2.4. Remdamasis muziejiniais eksponatais, archeologiniais tyrimais ir kitais šaltiniais pasigamina baltų meno dirbinių, senųjų muzikos instrumentų, visiškai atitinkančių nurodytus kriterijus, juos pristato, analizuoja ir vertina baltų amatų ir verslų sklaidą.
B2.1.1. Remdamasis fragmentiškais žiniomis apie baltų kultūrą kelia etnokultūrinės raiškos idėjas, kai kurias įgyvendina, fragmentiškai dalyvauja etnokultūrinėje veikloje.	B2.1.2. Remdamasis žiniomis apie baltų kultūrą kelia etnokultūrinės raiškos idėjas ir jas įgyvendina, dalyvauja etnokultūrinėje veikloje.	B2.1.3. Remdamasis žiniomis apie baltų kultūrą ir etnokultūrinę tradiciją kelia etnokultūrinės raiškos idėjas, kūrybiškai jas įgyvendina, dalyvauja įvairoje etnokultūrinėje veikloje, inicijuoja ir įgyvendina etnokultūrinius projektus.	B2.1.4. Remdamasis žiniomis apie baltų kultūrą ir etnokultūrinę tradiciją kelia, svarsto etnokultūrinės raiškos idėjas, kūrybiškai jas įgyvendina, aktyviai dalyvauja įvairoje etnokultūrinėje veikloje, inicijuoja ir įgyvendina etnokultūrinius projektus.
B2.2.1. Vertina etnokultūrinės raiškos idėjas nurodytais aspektais. Aptaria įgyvendintų idėjų rezultatus ir jų tvarumo perspektyvas.	B2.2.2. Vertina etnokultūrinės raiškos idėjas kai kuriais aspektais. Svarsto įgyvendintų idėjų rezultatus ir jų tvarumo perspektyvas.	B2.2.3. Vertina etnokultūrinės raiškos idėjas įvairiais aspektais. Analizuoja ir apibendrina įgyvendintų idėjų rezultatus ir jų tvarumo perspektyvas.	B2.2.4. Argumentuodamas vertina etnokultūrinės raiškos idėjas įvairiais aspektais. Analizuoja ir apibendrina įgyvendintų idėjų rezultatus, išskirdami prioritetus diskutuoja apie jų tvarumo perspektyvas.
C. Etninės kultūros vertybių refleksija			
C1.1.1. Interpretuodamas kelis šaltinius, išsako savo suvokimą apie etnokultūrinės vertybes, jų reikšmę pasirinktuose istoriniuose, sociokultūriniuose kontekstuose.	C1.1.2. Interpretuodamas įvairius šaltinius, atsižvelgdamas į istorinius ir sociokultūrinius kontekstus pagrindžia savo suvokimą apie etnokultūrinės vertybes, jų reikšmę.	C1.1.3. Interpretuodamas įvairius šaltinius, palygindamas įvairius istorinius sociokultūrinius kontekstus, pagrindžia savo suvokimą apie etnokultūrinės vertybes, jų reikšmę.	C1.1.4. Interpretuodamas įvairius šaltinius, palygindamas įvairius istorinius sociokultūrinius kontekstus, diskutuoja, kelia probleminius klausimus ir pagrindžia savo suvokimą apie etnokultūrinės vertybes, jų raidą ir reikšmę.
C1.2.1. Dalyvauja svarstymuose apie baltų kultūrinio palikimo vertę ir	C1.2.2. Apibūdina baltų kultūrinio palikimo vertę bei santykį su kitomis	C1.2.3. Analizuoja baltų kultūrinio palikimo vertę bei santykį su kitomis	C1.2.4. Analizuoja ir apibendrina baltų kultūrinio palikimo vertę bei santykį su

santykį su kitomis kultūromis etninės kultūros reikšmę šiuolaikiniame pasaulyje.	kultūromis, išsako nuomonę apie etninės kultūros reikšmę šiuolaikiniame pasaulyje.	kultūromis, tyrinėja etninės kultūros reikšmę šiuolaikiniame pasaulyje.	kitomis kultūromis, tyrinėja ir diskutuoja apie etninės kultūros reikšmę šiuolaikiniame pasaulyje.
C1.3.1. Remdamasis bendromis žiniomis, diskutuoja apie skirtingų kultūrų paveldo ir dabartinių tradicijų unikalumą, pagarbą jų įvairovei.	C1.3.2. Įvertindamas vieną kitą istorinio, sociokultūrinio konteksto sritį, diskutuoja apie skirtingų kultūrų paveldo ir dabartinių tradicijų unikalumą, pagarbą jų įvairovei.	C1.3.3. Įvertindamas istorinį, sociokultūrinį kontekstą, kelia probleminius klausimus ir diskutuoja apie skirtingų kultūrų paveldo ir dabartinių tradicijų savitumą, pagarbą jų įvairovei.	C1.3.4. Visapusiškai įvertindamas skirtingą istorinį, sociokultūrinį kontekstą, kelia probleminius klausimus apie skirtingų kultūrų paveldo ir dabartinių tradicijų savitumą, pagarbą jų įvairovei.
C2.1.1. Dalyvauja svarstant, planuojant veiklas, skirtas tradicijų tęstinumui tam tikroje aplinkoje užtikrinti, vieną kitą įgyvendina.	C2.1.2. Teikia siūlymus ir įgyvendina kai kurias veiklas, siekdamas tradicijų tęstinumo įvairiose aplinkose. Išreiškia asmeninį santykį su etninės kultūros vertybėmis.	C2.1.3. Inicijuoja, organizuoja ir įgyvendina veiklas, siekdamas tradicijų tęstinumo įvairiose aplinkose. Išreiškia asmeninį santykį su etninės kultūros vertybėmis ir pagrindžia jų vaidmenį asmens pasaulėvaizdžiui ir tapatybei.	C2.1.4. Aktyviai inicijuoja, organizuoja ir įgyvendina veiklas, siekdamas užtikrinti tradicijų tęstinumą ir jų sklaidą, populiarinimą įvairiose aplinkose. Išreiškia asmeninį santykį su etninės kultūros vertybėmis ir pagrindžia jų vaidmenį asmens pasaulėvaizdžiui ir tapatybei.